10
2015 • JUNIJ
MESEČNIK • LETNIK 10 • 3,97 € za naročnike v šoli, 4,16 € za naročnike na domu, 4,99 € v prosti prodaji

moj planet

RAZISKOVANJE JE ZABAVNO

www.mladinska.com/mojplanet

Moj TEST

POSTER

Pasje počitnice

Zabavna Avstralija

Močerad

Kraterji na Luni

Kdo vse so plavčki

9 771854 288098

MAČEK MURI PRAZNUJE 40 LET

Na voljo nove mačje dobrote

Že več kot 150 000 izvodov!

SLIKANICA

Prvič je izšla pred 40 leti. Vsa ta leta je z zgodbo, nepozabnimi pesmicami in prikupnimi ilustracijami nagovarjala številne generacije malih bralcev. Zagotovo ena najbolj priljubljenih slikanic pri nas.

KOCKE

12 kock, s katerimi bodo otroci z veseljem sestavili 6 različnih motivov iz slikanice Maček Muri. Od 3. leta naprej.

SESTAVLJANKA

60 kosov, s katerimi sestavite podobo iz slikanice Maček Muri. Od 3. leta naprej.

Še več izdelkov Maček Muri poiščite v naših knjigarnah.

© Mladinska knjiga Vse materialne avtorske pravice so last Mladinske knjige. Ilustracija Jelka Reichman iz knjige Maček Muri

V tej številki

junij 2015

Dragi moji planetovci,

že odštevate dneve? Vsak dan bolj diši po dolgih, toplih, brezskrbnih počitnicah. Gotovo ste zelo utrujeni od šolskih obveznosti in napornega vsakdanjika. Ampak vemo, da ste dali vse od sebe in zdaj prihaja nagrada za trud. Pred vami je najlepši del leta – poletne počitnice! Ker ste planetovci, ne boste ležali na kavču ali viseli pred računalnikom, ampak boste raziskovali, plavali, se potapljali, hodili po gozdovih, travnikih in gorah, se družili s prijatelji in se zabavali.

Ker smo nadvse radovedni, želimo, da nam pišete, kaj počnete, kje ste, kako se počutite in kaj načrtujete za poletne dni. Mi pa vam bomo julija pripravili dvojno številko Mojega planeta in tudi presenečenje. Moj planet bo namreč kmalu praznoval 10. rojstni dan. Ste radovedni?

Uživajte, se vidimo 15. julija.

Urednica Maja

Pišite nam na moj.planet@mkz.si ali **www.mladinska.com/mojplanet**, kjer najdete tudi učne liste in filme.

4 **LJUBLJENČKI**
Pasje počitnice

8 **TA MESEC**

10 **PLANETOVCI PO SVETU**
Fernanda in Nicole

12 **TUJE DEŽELE**
Tajvan

16 **SVET ŽIVALI**
Navadni močerad

18 **POTEPANJA PO SLOVENIJI**
Bela krajina

22 **ČLOVEŠKO TELO**
Telo v številkah

24 **SAJ NI RES, PA JE**
Zabavna Avstralija

26 **FOTOGRAFIJA MESECA**
Glogov belin

36 **DR. VETKO**

38 **OGROŽENE ŽIVALI**
Plavček

40 **REKORDERJI IZ ŽIVALSKEGA VRTA**
Sajmiriji

42 **PLANETOV STRIP**
Puhaste kepice

46 **POSKUSI**
Kraterji na Luni

48 **MOJ TEST**
Tvoji talenti

50 **SIVE CELICE**

52 **NUŠIN KOTIČEK**
Tudi poleti v zavetju

54 **MOJ PLANET PRIPOROČA**

56 **VAŠA POŠTA**

Pasje počitnice

Psi so naši najboljši prijatelji, vedno so z nami ne glede na to, kje smo in kaj počnemo. Uživajo v naši družbi in se veselijo počitniških dni – takrat imamo več časa zanje, dolgi in topli dnevi nas družijo na zabavnih sprehodih, skupaj se lovimo in žogamo, odpravimo se na počitnice. Daljše potovanje je za psa lahko stresna izkušnja, zato se moramo nanj pripraviti.

Vročina in voda

Psi imajo tako kot mi radi lepo vreme, vročino pa zaradi odlakanega kožuha po večini slabo prenašajo. Poleti zato skrbno pazimo, da se s kužkom ne sprehajamo in ne igramo na žgočem soncu, ampak si za potepanje in igro raje izberemo hladnejše dopoldanske urice in pozne popoldneve, ko sončni žarki ne pripekajo več. Čez dan se zadržujemo v senci in skrbno pazimo, da imajo naši pasji prijatelji vedno na voljo dovolj sveže vode. Če imamo v bližini potok ali reko, primerno za kopanje, dan preživimo ob vodi. Vodni park pa si lahko naredimo tudi na domačem dvorišču s cevjo za zalivanje vrta – psi neizmerno uživajo v lovljenju curkov vode, radi čofotajo v doma narejenih bazenčkih ali se hladijo skupaj z nami. Poleti psa nikoli ne pustimo v avtomobilu, tudi če smo odprli okna ali je avto v senci, saj deluje notranjost avtomobila kot pečica in pes lahko že v nekaj minutah v zaprtem avtomobilu doživi toplotni udar. Sprehodi po vročem asfaltu lahko poškodujejo pasje šape, zato za sprehode raje izberimo travniške ali gozdne poti.

Potovanje s psom

Preden odidemo s psom na pot, poizvemo, ali so v državi, kamor potujemo, poleg cepljenja proti steklini morda potrebna še dodatna cepljenja ali preiskave. Pripravimo pasji potni list ter v pasjo potovalko zložimo njegove počitniške potrebščine: hrano, posodici za hrano in vodo, priboljške, ležišče, igrače, rezervno ovratnico in povodec, vrečke za pasje iztrebke. Na ovratnici naj bo obesek z našo telefonsko številko. Ne pozabimo na pasjo potovalno lekarno, v kateri naj bodo snov za izpiranje ran, denimo jod v tinkturi ali mazilu, vata, gaza in povoj, mazilo za rane, za prebavne težave je s sabo dobro imeti živalsko oglje. Pes naj ima v avtomobilu svoj prostor, če je pot daljša, se moramo občasno ustaviti. Če pes vožnje ne prenaša dobro in bruha, naj dve do tri ure pred potjo zaužije tablete proti slabosti. Četudi se nam morda zdi simpatično, da žival med vožnjo moli glavo skozi okno, je to zelo nevarno, pes se lahko prehladi in stakne vnetje očesnih veznic. Če psa piči čebela ali osa, mesto pika hladimo z ledom ali mrzlo vodo. Psa moramo zaščititi tudi pred srčno glisto, o čemer nas bo poučil veterinar.

Pes naj ima v avtomobilu svoj prostor, če je pot daljša, se moramo občasno ustaviti.

S psom na morju

Ob morju lahko počnemo ogromno stvari in z malo iznajdljivosti bomo našli miren kotiček, kjer se bomo lahko neutrudno igrali s psom, tekali z njim po plaži, zganjali norčije v morju ali skupaj gradili peščene gradove. Pasja radost nam bo navdih za morske ustvarjalnosti in zagotovilo za nepozabne morske počitnice. S sabo vzemimo morske igrače, denimo žogice, frizbi ali celo srf za pse. Mnogi psi se po morju radi vozijo na blazinah, paziti moramo le, da niso predolgo na soncu in da se lahko kadar koli umaknejo v senco. Pes je lahko naš sopotnik tudi na vožnji s čolnom, a bodimo pozorni, da med vožnjo ne bo skočil v vodo ter da ne bo predolgo na sončni pripeki. Kljub dlaki psa lahko opeče sonce ali zaradi premočnega sonca dobi alergijo.

Kampiranje

V skoraj vseh kampih ob Jadranski obali so psi dobrodošli, dovoljeni so tudi v mnogih hotelih. Vedno več kampov ima urejene in označene pasje plaže, kjer je namakanje kosmatincev dovoljeno. Ponekod imajo urejene celo prhe za pse in ograjene prostore za igro. Psa imamo vedno na vrvici in pazimo, da ne bo hodil po brisačah drugih ljudi ali se v njihovi bližini otresal – nekateri ljudje se psov bojijo, obnašati se moramo tako, da za okolico ne bomo moteči. Paziti moramo, da ima pes na voljo dovolj vode, pametno je tudi, da ga po kopanju v morju splaknemo s sladko vodo in s pasjega kožuščka speremo sol, ki lahko razdraži njegovo kožo in občutljive blazinice. Po dolgem dnevu na plaži nam bo naš pasji prijatelj zvečer z veseljem delal družbo ob tabornem ognju ter zaspal v šotoru ali pred njim po napornem morskem uživanju.

Učenje trikcev

Četudi je poletje čas brez šole, je učenje vseeno lahko zabavno in zanimivo – mi bomo postali učitelji, naši vedoželjni učenci pa bodo naši psi. Psi so pametni in se bodo marsikaj naučili, mi pa se bomo ob delu z njimi zabavali. Za učenje trikcev potrebujemo priboljške, s katerimi bomo psa nagradili, ter dobro voljo in nekaj potrpežljivosti. Najlaže je, če psu s koščkom sira, ki ga držimo v zaprti dlani, pokažemo, kaj bi od njega radi. Če bi psa denimo radi naučili narediti preval, mu najprej z roko pokažemo proti tlom, potem pa roko pred smrčkom zavrtimo tako, da se bo prevalil na bok. Takrat mu za nagrado damo košček sira. Vajo večkrat ponovimo in pes bo kmalu delal prevale sam od sebe. Z nekaj iznajdljivosti ga lahko naučimo celo voziti se na rolki.

FOTOGRAFIJE: SHUTTERSTOCK

S psom v hribih

Ne samo na morju, počitnice lahko preživimo s psi tudi v hribih. Psi so srečni, če se lahko z nami učijo in spoznavajo svet, radi vandrajo naokoli ter nam delajo družbo. Poleti je narava v hribih še posebej lepa, ko gorske travnike prekrivajo pisane alpske cvetlice. V hribe ne gremo v najhujši pripeki, s seboj moramo imeti dovolj vode.

Počitnice so kul

Poleti počnemo vse tisto, za kar med šolskim letom nimamo dovolj časa. Poletje imamo radi tudi zato, ker je to čas za sladoled. Psi ga imajo zelo radi in lahko si ga privoščimo skupaj, le preveč naj ga ne bo, da se pasji želodček ne bo prehladil.

Maša Ogrizek

OPAZUJEM IN RAZISKUJEM

JUNIJ

julij

Sladkamo se z marelicami

Marelica izvira iz Azije. Tam jo kot sadno drevo gojijo že 4000 let. V Evropo so jo prinesli Rimljani. Njene slastne plodove uživamo presne ali predelane v kompote in marmelade. Pomagajo pri utrujenosti, oslabelosti in slabokrvnosti. Ponekod iz marelic delajo vino in žganje. Pri nas je največ mareličnih nasadov v Vipavski dolini.

Murke zadišijo

Na gorskih tratah in kamnitih pobočjih so zacvetele murke. To so majhne orhideje z drobnimi cvetovi, ki močno dišijo po vanilji in čokoladi. Med slovenskimi vrstami murk je najimenitnejša kamniška murka, slovenski endemit. Najdemo jo le visoko v Kamniških Alpah in Karavankah. Kot vse orhideje so tudi murke pri nas zavarovane.

Čas poletne vročine

Sonce v tem času močno pripeka. Ozračje je precej nestabilno, zato so v vročih poletnih dneh pogoste manjše plohe. Če dalj časa ne dežuje, lahko napoči suša. Poletne suše so v Sloveniji po navadi kratkotrajnejše od zgodnjepomladnih, a ker se pojavijo v rastni sezoni, povzročijo v kmetijstvu precej več škode.

Borovnice zorijo

V zakisanih gozdovih in resavah so maja neopazno cvetele borovnice. Zdaj so njihovi okrogli, temnomodri plodovi zreli. Radi jih nabiramo, saj so odličnega sladko-kislega okusa, imajo pa tudi izjemne zdravilne učinke. Bližnja sorodnica borovnice je brusnica. Njeni kiselkasti plodovi dozorijo julija.

Orlov mladiček telovadi

Na skalni polici previsne stene sta si zgodaj spomladi planinski orel in orlica spletla gnezdo. Tu odrašča orlov mladiček. Med puhom so mu že pognala močna krovna in letalna peresa. Te dni orlič pridno telovadi: postavlja se na noge, krepko zamahuje s krili in poskakuje. Kmalu bo prvič poletel.

Občudujemo lokvanje

Na vodni gladini ribnikov, jezer in drugih stoječih voda junija zacvetijo lokvanji. Pravimo jim tudi jezerske rože. Lokvanji veljajo za ene najlepših vodnih rastlin. Zakoreninjeni so v muljastem dnu, okrogli listi in razkošni beli cvetovi pa plavajo na gladini. Zvečer se cvetovi zaprejo, zjutraj pa se spet odprejo.

Opazujemo morske konjičke

Opaziti morskega konjička med algami in morsko travo je pravi izziv, saj so te nenavadne ribe varovalnih barv in oblik. Plavajo v navpičnem položaju in se z dolgimi repki oprijemajo rastlinja. Imajo zanimive svatbene plese, mladički pa se razvijejo v posebni valilni vrečki samčka. Torej so očki tisti, ki poskrbijo za zarod.

Žetev soli

Od jeseni do pomladi so solinarji pripravljali soline na žetev soli. Zdaj se sezona pobiranja soli končno začenja. Ob ugodnem vremenu voda hlapi iz kristalizacijskih bazenov in izloča se sol. Solinarji jo z lesenimi strgali grabijo na kupčke, da se odcedi. Nato jo s solinarskimi vozički odpeljejo na prostor za shranjevanje.

Tinka Bačič

ILUSTRACIJE: JAKA VUKOTIČ, FOTOGRAFIJE: SHUTTERSTOCK

¡Hola! Sva Fernanda in Nicole.

Stari sva 13 in 9 let. Živiva v mehiškem glavnem mestu, ki se po špansko imenuje Ciudad de México, po angleško pa Mexico City.

Živiva v hiši na robu velemesta, kar je dobro, ker imamo velik vrt in veliko prostora. Imava psa Maxa in morskega prašička Artija. Hodiva v sedmi in tretji razred osnovne šole. V Mehiki osnovna šola traja šest let, potem se začne srednja šola, ki je nekako osmi in deveti razred slovenske osnovne šole. V šoli polovico dneva govorimo angleško, polovico pa špansko, ker je šola dvojezična. Tako je v večini zasebnih šol. V prostem času poslušava glasbo, pleševa, gledava televizijo, obiskujeva sorodnike ali prijatelje, greva v kino. Seveda se igrava tudi z računalnikom ali wiijem. Igrava tenis in hodiva na jogo.

Mehika je znana po dobri hrani,

ki je celo zaščitena kot družbena dediščina, ker je mešanica predhispanske, kolonialne in moderne kuhinje. Na seznamu hrane imamo tudi 504 žuželke! Najina sestrična Marily je že pokusila črve in kobilice. Doma jemo mehiško in evropsko hrano. Med najine najljubše mehiške jedi spadajo mole (piščanec v čokoladni omaki s čilijem in oreščki) in tacos, med evropske pa testenine, zelena solata in pica.

Tacos

V šoli smo v uniformah.

Počitnice

Na leto imamo 260 dni pouka. Poleti imamo dober mesec počitnic; te se začnejo sredi julija in končajo v drugi polovici avgusta. Pozimi imamo približno tri tedne počitnic in za veliko noč dva tedna. Ker pri nas ni snega, ne smučamo, ampak večino časa prebijemo ob bazenu, na plaži ali pa potujemo po državi. Zlasti nas zanimajo stara kolonialna mesta. Ljudje, ki hočejo smučati, gredo po navadi v Kolorado v ZDA. Vsaki dve leti gremo v Slovenijo, kjer ostanemo približno dva meseca.

México

je zelo lepo in zanimivo mesto, ampak tudi veliko in nevarno. Skoraj vsi smo že bili napadeni ali oropani, to je tukaj vsakdanje. Nikoli ne greva sami na avtobus ali v trgovino, kar je za slovenske otroke zelo normalno. To nama je v Sloveniji zelo všeč.

Mexico

V našem mestu živi okrog **25 milijonov ljudi**, kar je več kot za 10 Slovenij. Veliko je prometa, cest, avtocest, vseh možnih prometnih sredstev. México je mesto, ki ima največ muzejev na svetu. V mestu dobiš vse, kar ti pade na pamet.

Mrtvaški oltar ob dnevu mrtvih

V Mehiki je vse pisano.

Vezi s Slovenijo

Najina mama je Slovenka. Poleg mehiškega in španskega imava tudi slovensko državljanstvo. Govoriva slovensko, bereva v slovenščini in tudi pečeva piškote po slovenskih receptih. Obema bi bilo všeč živeti v Sloveniji, zlasti zato, ker je tam prijetno varno. Tam imava tudi sorodnike in prijatelje, ki jih precej pogrešava.

Naša družina

Znani Mehičani

Med najbolj znanimi Mehičani sta najverjetneje **slikarski par Frida Kahlo** in **Diego Rivera**, **pisatelja Octavio Paz** in **Carlos Fuentes** in pa **kitarist Carlos Santana.** Dandanes so v Evropi priljubljeni tudi **mehiški nogometaši**, kot sta **Javier Hernández - Chicharito** in **Hugo Sanchez**, ki je igral za Real Madrid. V našem mestu je živel tudi **pisatelj Gabriel García Márquez**.

Na Maksimilijanovem gradu v prestolnici

Mehika

Glavno mesto: Ciudad de México

Prebivalstvo: 122 milijonov

Velikost države: 1 964 375 km^2 (za 97 Slovenij)

Denarna enota: mehiški peso

Jezik: uradni jezik je španščina, v državi govorijo še 68 indijanskih jezikov

FOTOGRAFIJE: SHUTTERSTOCK, ARHIV FERNANDE IN NICOLE

TAJVAN

Med potepanjem po otoku sem v mestu Pingtung spoznal učitelja Petra. »Pridi, peljal te bom v našo šolo!« me je povabil na sedež skuterja. »V šolo se takole voziva s sedemletnim sinom,« je mimogrede pojasnil. »Tako se najhitreje prebijava skozi gnečo na ulicah pa še s parkiranjem nimam težav.«

Nakupovalna ulica v Pingtungu

Na obisku v osnovni šoli

Osnovna šola

Kuharji v učilnici

Pred veliko kockasto stavbo naju je pričakala gruča šolarjev. Lepo so me pozdravili po angleško, potem pa nadaljevali svoje delo. Bil je zadnji šolski dan pred dolgimi novoletnimi počitnicami. In takrat imajo običajno prost dan. No, ne čisto. Pouka nimajo, zato pa si v šoli ta dan sami naredijo kosilo in pripravijo piknik na zunanjem igrišču. Tudi zame je ostalo nekaj zelenjavne juhe in okusnih pečenih rakov. Jedli smo tako, kot je pri njih v navadi – s palčkami. Za povrhu so mi ponudili ledeni čaj, ki je med šolarji še posebno priljubljen. V zahvalo za pogostitev sem jim s pomočjo interneta predstavil Slovenijo. »Je kaj nevarna?« so skoraj s strahom spraševali, ko sem jim pokazal človeško ribico. Ob gledanju smučarski poletov pa so čisto obmolknili. Na Tajvanu tudi pozimi redko pada sneg in tako ga večina učencev še nikoli ni videla. Tudi smučanja ne poznajo, zato pa toliko raje kolesarijo. Poleg kitajščine se v šoli učijo tudi angleščine. To je za učence kar težko, saj imajo Kitajci čisto drugačno pisavo, ki spominja na majhne risbice. Pravzaprav vsak znak ne pomeni le ene naše črke, temveč je lahko to cela beseda. Znakov pa je toliko, da se nikoli ne morejo naučiti prav vseh! Tudi kitajska imena so za nas nenavadna. Zato si pri pouku angleščine izmislijo angleška imena. Običajno jim ostanejo kar vse življenje, uporabljajo pa jih le, kadar se pogovarjajo s tujci iz daljnih dežel.

Tajpej

Tajpej – jutranja konica

Nočna tržnica

Pingtung ima skoraj toliko prebivalcev kot Ljubljana, a je eno manjših mest na otoku. V glavnem mestu Tajpej namreč živi več kot tri milijone ljudi! Mesta so podobno moderna kot pri nas. Le eno posebnost imajo, ki se mi je hitro priljubila. Zvečer na ulicah oživi nočna tržnica. Na njej prodajajo predvsem hrano. V majhnih kuhinjah kar na prostem pripravljajo številne dobrote. K sreči sem tržnico prvič obiskal s Petrom. »Pokusi riž, pečen v bambusovem steblu!« me je prepričeval. In bil je res odličen. Še posebno skupaj s popečenimi bučkami. Peter mi je pomagal izbirati jedi in na koncu sva obiskala še najbolj priljubljeno mestno slaščičarno. Navdušil me je zdrobljen led, prelit s sadnimi smutiji. Ter prav posebna vrsta čaja – čaj z mehurčki, »bubble tea«. No, saj sem ga opazil že pri nas, a mi ga še ni uspelo pokusiti. Najbrž se tako imenuje zaradi barvastih kroglic, ki plavajo v nenavadni pijači. Kroglice so narejene iz krompirju podobnih gomoljev tapioke, lahko pa so tudi sadne. Po želji jih dodajo čaju, včasih pa tudi ohlajenemu mleku ali soku in vse skupaj sladkajo. Čaj pijejo z debelo slamico, tako da lahko posesajo tudi kroglice.

Dobrote na nočni tržnici

Kosilo na Stranišču

Mehurčkasti čaj so si izmislili prav na Tajvanu. To pa ni njihova edina nenavadna domislica. Naletel sem na restavracijo z imenom Stranišče – »Toilet restaurant«! Kljub nenavadnemu imenu je bila polna gostov. Ti pa so sedeli, ne boste verjeli, kar na straniščnih školjkah! No, bile so čisto nove in s pisano pobarvanimi pokrovi. Nekatere celo v zlati barvi. Za naslednje presenečenje je poskrbel natakar: špagete mi je prinesel v posodi v obliki majhne straniščne školjke, sladoled pa v posodi, ki je spominjala na pisoar! Kljub nenavadni postrežbi sem užival v dobrotah in se veselo fotografiral, tako kot večina gostov. Tajvanci se zelo radi fotografirajo in pri tem običajno dvignejo dva prsta.

Restavracija Stranišče!

Pozor pred tigrom!

Na otoku prevladuje budistična vera in povsod je mogoče videti pisane templje, v katerih prižigajo dišeče palčke in darujejo cvetlice ter sadje. Templje je dovoljeno obiskati vsakomur. Pri tem moraš le paziti, da

Samostoječi dvokolesnik

Na Tajvanu izdelujejo številne priljubljene elektronske naprave, od računalnikov do pametnih telefonov. Pa tudi odlična kolesa in kolesarsko opremo. Na eni izmed kolesarskih stez sem imel priložnost preizkusiti prav posebno električno vozilo »reabo«. To je dvokolesnik, ki samodejno skrbi za ravnotežje. Z njim se voziš stoje, usmerjaš pa ga s krmilom, ki je podobno tistemu pri skiroju. Le da ga je mogoče upogibati v vseh smereh in tako tudi usmerjati. Z malo vaje je postala vožnja prav zabavna!

Zabavno električno vozilo

Vsepovsod stojijo pisani templji.

vstopiš skozi vrata na desni strani in izstopiš na levi! Desni vhod je zmajev, levi pa tigrov. Verniki verjamejo, da je zmaj prijazen, tiger pa bi jih požrl, če bi vstopili v tempelj skozi njegova vrata na levi strani templja!

Na tisoče metuljev

No, tigri niso nikoli živeli na otoku. Zato pa lahko še danes naletiš na medveda, ki je največja žival v otoških gozdovih. Med nevarnimi pa je še nekaj vrst kač, katerih strup je tako močan, da lahko usmrti tudi človeka. K sreči se pred ljudmi običajno umaknejo. Med potepanjem po gozdu sem sredi zime najpogosteje naletel na opice, ptice in metulje. Nekatere vrste metuljev prezimijo v toplejših dolinah. Tam se jih zbere na tisoče in vsako jutro, ko jim sonce ogreje krila, so doline videti, kot bi se iz njih dvigovali pisani oblaki. Žal nisem našel največjega zbirališča. Vseeno pa sem naletel na skupine skoraj za dlan velikih modrih metuljev.

Azijci imajo radi lampijončke.

Če si radoveden, pokukaj na spletno stran šole, ki sem jo obiskal. http://web.slps.ptc.edu.tw/

Tajvanci imajo radi zmaje. Našel sem celo most v obliki zmaja.

Ali veš?

- Tajvan je skoraj za dve Sloveniji velik otok, ki je uradno del Kitajske, v resnici pa ima svojo oblast in deluje kot gospodarsko zelo uspešna država.
- Kitajskim črkam oz. znakom pravimo pismenke in v povprečju jih za vsakdanjo uporabo poznajo več kot 3000! Za učenje pisanja v šolah uporabljajo svinčnik in kariraste zvezke. Nenavadno je tudi, da Tajvanci leposlovne knjige običajno berejo od zgoraj navzdol, časopise pa od leve proti desni.
- V Tajpeju stoji najvišja stolpnica na otoku, visoka 508 metrov. Do leta 2010 je bila celo najvišja na svetu! Danes je znana po veličastnem novoletnem ognjemetu.

FOTOGRAFIJE: IGOR FABJAN, SHUTTERSTOCK

Igor Fabjan

Navadni

S svojimi svarilnimi barvami sporoča plenilcem, da je strupen. Iz žlez izloča strup, ki napadalca odvrne od namere, da bi ga požrl.

Živi v gozdu

Najraje ima vlažne površine, poraščene z mahom. Najlažje ga vidimo po močnem deževju, ko pride izpod kamna ali hloda in se masti z deževniki, polži in žuželkami ter njihovimi ličinkami. Rad se sprehaja tudi ponoči. Zimo preživi zakopan v zemljo, podobno kot žabe.

Močerad

Razmnoževanje

Močeradi se parijo spomladi in poleti, najraje po močnem deževju. Samec, ki nima penisa, zgrabi samico od zadaj, odloži »spermatofor« – semenčice v želatinastem ovoju – in zdrsne na stran, tako da samica pade nanje. Jajčeca se v samici razvijajo do stadija ličinke, nato jih odloži v mlako, lužo ali potok. Med razvojem v jajcevodih večje ličinke jedo manjše in jajčeca. Iz ličinke se razvije mladiček.

Ali veš?

- Močeradi so mesojede živali. So tudi kanibali, saj jedo ličinke lastne vrste.
- Ko imajo priložnost, se dobro najedo, potem pa lahko dlje časa zdržijo brez hrane.
- Zelo spominjajo na davne prednike, iz katerih so se razvile vse dvoživke.
- Strupne žleze imajo na glavi, takoj za očmi.
- V dolžino zrastejo do 28 cm.
- V Sloveniji so precej razširjena vrsta.

FOTOGRAFIJA: SHUTTERSTOCK, VIR: VELIKA ILUSTRIRANA ENCIKLOPEDIJA ŽIVALI

Maja Bajželj

V deželi Kranjcev z belimi nošami

Bela krajina

Za Kočevskim rogom in Gorjanci se ob Kolpi razprostira gričevnata zelena pokrajina, ki ji pravimo – Bela krajina. Bela zato, ker slovi po belih brezah, narodni noši in apnencu, ki na pobočjih razkriva, da se potikamo po kraškem svetu. V Beli krajini smo se naučili speči belokranjsko pogačo, plesali smo po belokranjsko in videli, kako je bilo v osnovni šoli pred več kot petdesetimi leti.

Bela krajina

Za vstop v Belo krajino potrebujete »turistični pasoš«

V Belo krajino smo se z Dolenjske vzpeli čez Gorjance. Le nekaj sto metrov vožnje od prelaza Vahta smo se morali ustaviti na belokranjski turistični carini pri Gostilni Badovinac. Za vstop na Svobodno belokranjsko ozemlje smo potrebovali potni list. Prvi žig je vanj pritisnil Peter Badovinac. Kdor zbere vseh 130 žigov, dobi bronasti belokranjski goldinar, za drugi poln »pasoš« srebrnega in za tretjega zlat belokranjski goldinar. Dobili smo tudi vinojeto – z njo se lahko vozimo po vseh belokranjskih cestah (tudi po jebelacesti!), na vseh brezplačnih parkiriščih pa lahko parkiramo s 50-odstotnim popustom! Pozor! Staršem svetuj, da pri Badovincu naročijo karampampoli. »To je damska pijača, ki pa moškim ne škodi,« je povedal Peter Badovinac.

Pelji starše na izlet

- Bela krajina, www.belakrajina.si

Jože Matekovič, strogi učitelj v Osnovni šoli Bistra buča

Samo za bistre buče

Neposlušne učence so nekoč kaznovali s klečanjem na koruzi ali celo s šibo. Kakšen je bil nekoč red, lahko skupine še danes vidijo v Osnovni šoli Bistra buča v vasici Radovica. Jože Matekovič je star šolski razred uredil v zgornjem nadstropju stare hiše, ki je nekoč stala v sosednji vasi. Celo stavbo iz kamna in lesa so kos za kosom prepeljali v Radovico. Učitelj Jože Matekovič se namreč ukvarja tudi z restavratorstvom. Živi v stari hiši nasproti šole, ki je pravi muzej – uporablja celo 120 let stare konopljine rjuhe, ki so še danes videti kot nove!

Hm, kako pa je bilo v šoli? V eni šolski uri je učitelj pred tablo preverjal naše znanje o Beli krajini. Uh, kako smo bili pridni, ko je med klopmi hodil s šibo v roki!

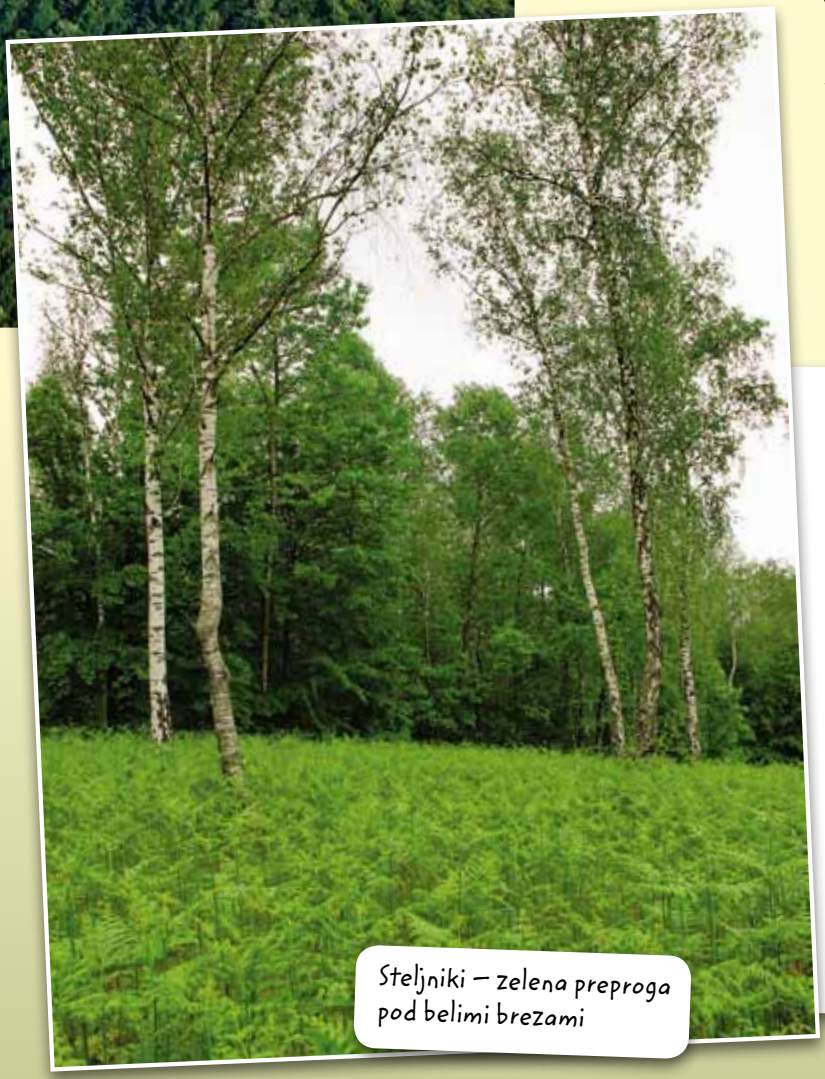

Steljniki – zelena preproga pod belimi brezami

Belokranjske breze in praprot

Ležišče za živino so Belokranjci pripravljali iz praproti, zato so tej zeleni gozdni podrasti pravili kar stelja. Kjer je bila prst rodovitna, so seveda kmetovali, na nerodovitnih ilovnatih območjih pa so gozd izsekali in dobili velike jase, poraščene s praprotjo. Ker so jo pridno kosili, so se orlova praprot, vresa in resa gosto zarasle. Niso pa posekali brez, ki živijo v sožitju s praprotjo. Te površine so poimenovali kar po stelji – steljniki. Pred leti so se že skoraj zarasli, zdaj pa jih spet pridno kosijo. Bele breze, ki se pnejo iznad zelene praproti, so tako še vedno zaščitni znak Bele krajine. Na steljnike bodite pozorni v okolici Slamne vasi, Boldraža, Vinomerja in Drašičev – presenetilo me je, kako veliki so!

Od vrveče Kolpe do umirjene Lahinje

V deželo brez se mnogi vračajo zaradi reke Kolpe, najčistejše pa tudi najtoplejše slovenske reke. Zelo priljubljeno je čolnarjenje in v kampu v Podzemlju se lahko po novem naučite stoje veslati tudi na supu. In če je Kolpa najčistejša slovenska reka, obratno velja za Krupo, komaj 2,5 kilometra dolgo reko, ki izvira v bližini Semiča. Pred desetletji so v vodo odlagali strupene snovi in reka je še danes onesnažena. Zato se raje sprehodite ob reki Lahinji v Krajinskem parku Lahinja. Tam si lahko ogledate tudi Klepčev mlin, v Velikem Nerajcu pa 200 let staro zidano hišo in his – manjšo, s slamo krito hišo za mladoporočence.

Iz Bele krajine ne boste odšli lačni

V Gostilni Badovinac so nam z obaro postregli že pred deseto uro zjutraj! Kasneje smo jedli še belokranjsko cvrtje, ocvrto mleto meso s krompirjevo solato. Pravijo tudi, da nikjer v Sloveniji ne dobimo boljšega jagenjčka ali odojka na žaru. Skoraj gotovo se ne boste mogli izogniti belokranjski pogači, ki jo gospodinje postrežejo za dobrodošlico.

Belokranjska pogača

Danes je evropska zaščitena jed, in kdor jo želi prodajati, mora pridobiti poseben certifikat. Seveda jo lahko pripravite tudi vi! Umesimo jo iz kvašenega testa in jo z občutkom oblikujemo v krog s premerom 30 cm. Še pred peko urežemo sedem vodoravnih in sedem navpičnih zarez. Testo premažemo s stepenim jajcem in posujemo s soljo in kumino. Po dvajsetih minutah je pogača pečena.

Krajinski park Lahinja je prav gotovo eden najbolj mirnih kotičkov v Sloveniji.

Ob Kolpi smo se srečali s folklornima plesalcema v belokranjskih nošah.

FOTOGRAFIJE: MATEJ ZALAR

Belokranjska noša

Bela lanena noša je preprosta in morda je prav zato tako zanimiva. Poglejmo, kako je bil oblečen moški! Črnemu klobuku so pravili *kriljak* ali *škrljak*, čevljem pa *šolni, čižmi* ali *črevlji*. Na belo srajco, imenovali so jo *robača*, je gospodinja izvezla različno okrasje, tako da je bila vsaka nekaj posebnega. Bele hlače so imenovali *brageše* in niso imele žepov. Menda zato, ker so Belokranjci delovni ljudje in nimajo časa držati rok v žepih! Vedno so nosili tudi pas, a le redki, najpremožnejši, so imeli zelo široke usnjene pasove, v katerih je bil tudi žep.

Povitica

Nič manj okusna ni povitica, ki še najbolj spominja na burek. Prosta povitica je bolj preprosta, saj vlečeno testo nadevamo samo s stopljeno svinjsko mastjo ali margarino, jajci in soljo, nadev belokranjske povitice pa je obogaten še s svežim domačim sirom ali skuto.

Ali veš?

- Na Otoku pri Metliki je bilo nekoč partizansko letališče. Danes si lahko tam ogledate vojaško letalo DC-3 Dakota.
- Samo v kraškem podzemlju pri izviru Jelševnik, nedaleč od Črnomlja, živijo črni močerili, podvrsta človeške ribice.
- Mnogi Belokranjci so potomci Uskokov – ljudi, ki so se v te kraje pred stoletji umikali pred Turki. V Beli krajini so jih sprejeli in pomagali so jim v obrambi pred Turki, ki so večkrat pustošili v teh krajih.

Matej Zalar

Ali misliš, da so najhitrejše mišice tiste v nogah, ki ti pomagajo teči, ali tiste v rokah, ki ti pomagajo zamahovati? Ne prve ne druge.

Telo v številkah

Najhitrejša je mišica,

s katero pomežikneš. Ljudje namreč s to **krožno očesno mišico** lahko pomežiknemo kar petkrat v eni sekundi, vendar tega ne počnemo pogosto. V povprečju pomežiknemo v eni minuti vsaj desetkrat, kar pomeni, da **na dan pomežiknemo 15.000-krat**, na leto pa naredimo več kot **5 milijonov pomežikov.** Še dobro, da mežikamo večino časa, ne da bi se tega zavedali, in svojih pomežikov ne štejemo.

Vdih

Ali misliš, da večkrat vdihnemo zrak, kadar tečemo ali kadar mirujemo? Seveda, več zraka potrebujemo pri teku kot pri sedenju in k sreči tudi tega, kolikokrat na minuto vdihnemo zrak, ne štejemo. Kot dojenčki smo kar hlastali za zrakom. Pri treh mesecih smo vdihnili 30- do 60-krat v minuti, a smo pri starosti šestih mesecev število vdihov zmanjšali že na 24 do 40 vdihov. Kot triletniki smo potrebovali dvajset do trideset vdihov na minuto. **Desetletni otroci potrebujejo le še 17 do 23 vdihov na minuto**, odrasli pa od 16 do 20 vdihov na minuto.

Celice za novo življenje

Za novo življenje, ki lahko traja tudi čez 100 let, sta potrebni samo **dve celici**: jajčece, ki je ženska spolna celica, in semenčica, ki je moška spolna celica. Jajčece je tudi ena izmed največjih celic v telesu. Njen premer znaša kar 0,1 milimetra. Ima obliko krogle. Pri dekletih in ženskah se po navadi sprosti enkrat na mesec in negibno čaka na oploditev. Semenčic pa je na milijone. V testisih fantov in moških jih nastane več milijonov na dan. Semenčice so tudi zelo hitre in tekmovalne. Poganjajo se s pomočjo repkov in tista, ki prodre v jajčece, tako rekoč v hipu ustvari novo življenje. Polovico navodil za nastanek novega otroka nosi jajčece, drugo polovico pa semenčica.

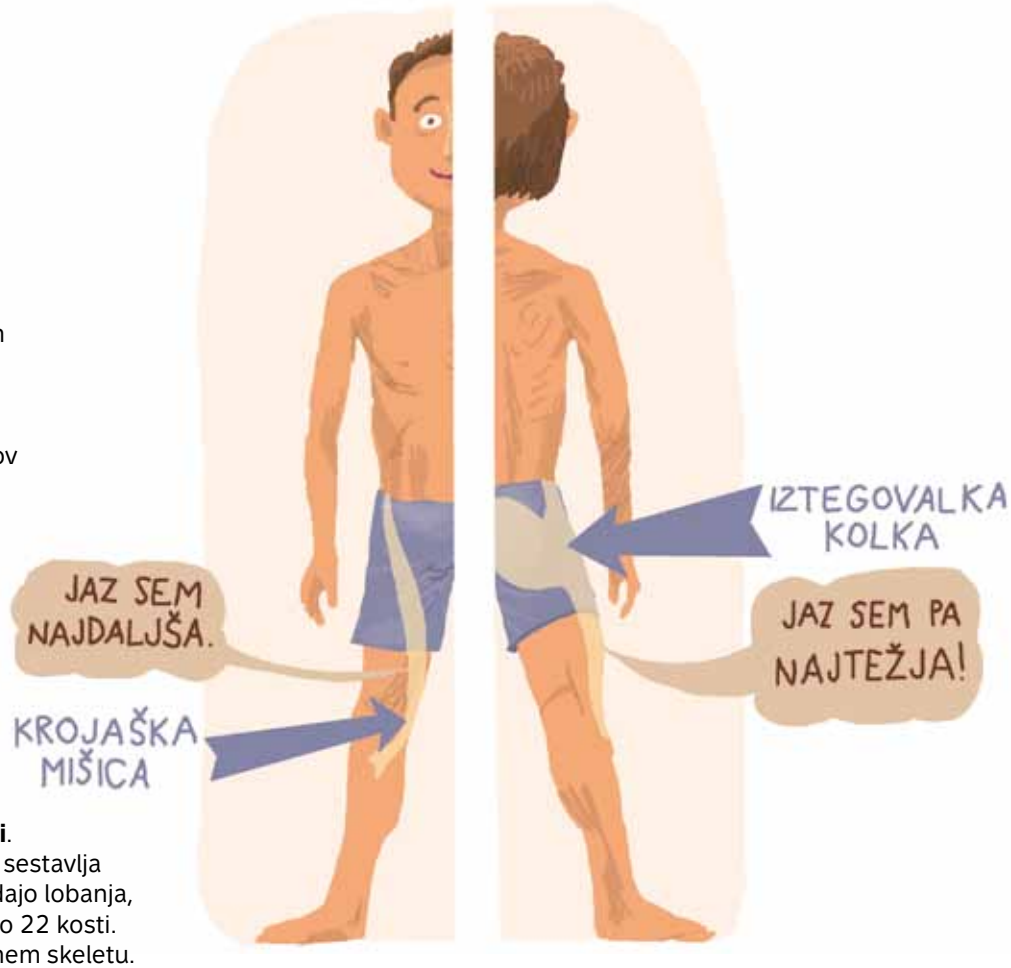

Koliko kosti!!

Človeški skelet je sestavljen iz **260 kosti**. Brez njih bi bili mehki kot polži. 80 kosti sestavlja tako imenovani **osni skelet**, kamor spadajo lobanja, hrbtenica in rebra. Samo v lobanji imamo 22 kosti. Preostalih 126 kosti **okončin** visi ob osnem skeletu. Okončine nam omogočajo veliko gibov, kosti v podplatih in nogah pa nam dajejo oporo in nosijo težo telesa. Najmanjše koščice so v notranjosti ušesa. Tri so: kladivce, stremence in nakovalce. **Najmanjša kost je nakovalce.** Meri manj kot **5 mm.**

Še nekaj številk s kože

Na koži, ki pri odraslem človeku tehta okrog 5 kg in bi, če bi jo razgrnili, pokrila 2 m^2 tal, nam v eni minuti odmre kar 50.000 celic. Na koži so drobne odprtine. Imenujemo jih **znojnice**. 2 milijona in pol jih je. Veliko več kakor las, ki jih je samo okrog 100.000. Na dan nam odpade kar precej las: med sedemdeset in sto.

Mišice rekorderke

Skoraj polovico naše telesne teže sestavljajo mišice. **640 jih imamo.** Najdaljša je krojaška mišica na stegnu, ki pri odraslem človeku lahko meri **50 cm**. Najkrajša mišica je v ušesu. Meri samo **5 mm** in ji pravimo **stremenska mišica**. Najtežjo mišico imamo na zadnjici. Tehta cel kilogram in ji pravimo **iztegovalka kolka**. Katera pa je najmočnejša? Ne, najmočnejša ni kakšna mišica v rokah dvigovalca uteži. Najmočnejša mišica je **žvekalka**. Imamo jo v čeljusti. Z njeno pomočjo žvečimo.

Ali veš?

- Na jeziku imamo **10.000 okušalnih brbončic**. Z njimi okušamo samo štiri okuse.
- Dolžina vseh krvnih žil je okrog **50.000 km** in bi z njimi lahko štirikrat ovili Zemljo.
- V človeškem genomu je 30.000 genov.
- Z nosom zaznamo 10.000 vonjev.

ILUSTRACIJE: DAMIJAN STEPANČIČ

Krištof Dovjak

Zaba Avstr

Avstralija, ki so jo nekoč poimenovali *neznana južna dežela*, je šesta največja država na svetu in edina, ki v celoti zajema vso celino. Čeprav je najbolj ravna celina na svetu, je polna presenečenj in posebnosti. Slovi po puščavah, Aboriginih in kengurujih, mi pa smo izbrskali še druge manj znane, a zelo zabavne značilnosti.

Celina ovčk

V Avstraliji živi več kot 25,5 milijona prebivalcev. Številka vsako leto zraste zaradi ekonomskega priseljevanja, ki je posledica gospodarske krize v zadnjih letih. Več kot 25 % prebivalstva je bilo rojenega zunaj Avstralije. Toda ali veš, da je ovc 3,3-krat toliko kot ljudi?

Kvadratni kakci

Vombat je vrečar, sorodnik koale in živi samo v Avstraliji. Čeprav je miroljuben rastlinojed, ga ni modro prestrašiti, ker takrat postane zelo napadalen. Avstralci zatrjujejo, da je vombatov kakec podoben kocki. Naj jim verjamemo?

Malo ovinkov

Ker je Avstralija pretežno ravna celina, ni nenavadno, da se ponaša z najdaljšo ravno cesto na svetu. Prek Nullarbor Plain, ki je ogromno sušno območje na jugu celine, namreč poteka povsem ravna cesta, dolga 1450 kilometrov.

Sneg sredi puščave

Avstralske Alpe prejmejo letno več snega kot Švicarske Alpe. Smučarsko središče Mt. Buller je oddaljeno le tri ure vožnje od Melbourna, ki je glavno mesto zvezne države Viktorija na jugovzhodu celine.

avna
ralija

Bumerang

Danes je to športna naprava iz lesa, ki se vrne k metalcu, če je pravilno vržena. Pravi bumerang, kot so ga uporabljali prvotno, pa je bil razvit za boj in lov. Ni pa se vračal k metalcu, saj je bil njegov namen leteti čim dlje in zadeti cilj. Aborigini so bumerang imenovali kylie, od tod izvira avstralsko žensko ime Kylie.

Otok naravnih parkov

Na otoku Tasmaniji, ki je obenem najbolj južna zvezna država Avstralije, je najčistejši zrak na svetu. Naravni rezervati in parki obsegajo skoraj polovico otoka.

Zdravilni inštrument

Didžeridu je tradicionalno glasbilo Aboriginov. Ugotovili so, da ima igranje na ta inštrument mnoge zdravilne učinke. Med drugim spodbuja kroženje krvi po telesu.

Strumno in naprej

Emujev in kengurujev ne boste videli hoditi ritensko. To je tudi razlog, da sta živali postali maskoti države in ju vidimo v avstralskem grbu. Emu je za nojem druga največja vrsta ptiča na svetu, saj zraste tudi do 1,8 m visoko. Kenguru pa je vrečar in živi le v Avstraliji, kjer poznajo več kot 60 vrst te živali.

Senja Požar

Emu

FOTOGRAFIJE: SHUTTERSTOCK

GLOGOV BELIN

je dnevni metulj iz družine belinov. Ima bela krila z izrazito poudarjenimi žilami. Krila napenja splet žil, v katerih so zrak, živčna vlakna in kri. Pri samcih so žile črne, pri samicah pa temno rjave. Ta vrsta metulja je razširjena po vsej Evropi, razen na skrajnem severu, živi pa tudi v severni Afriki in Aziji.

M. B. FOTOGRAFIJA: SHUTTERSTOCK

dr. Vetko

Na vprašanja odgovarja Maja Stopar, dr. vet. med.

Spet ti pišem, ker me zanima še nekaj. Doma imam zlato ribico, ki so ji luske začele postajati rjave, nato ji je odpadel še rep, da se ji vidi meso in kri. Zanima me, ali je kaj narobe z vodo ali s peskom, ki smo ga prinesli z morja. Prosim, odgovori mi, ker me skrbi in vse ribe so nam umrle na ta način.

Alja, 12 let

Alja, morski pesek prav gotovo ni primeren za sladkovodni akvarij (razen če bi ga razkužila, namakala, spirala in ne vem kaj še počela, da bi bil neoporečen ali pa vsaj ne slan). In pri tvojih ribicah in akvariju gre prav gotovo za porušeno ravnovesje življenjskega okolja, ki je pripeljalo do bolezni. Najbolje bo, da stopiš v stik z izkušenim akvaristom, ki ti bo svetoval, kako lahko poskrbiš za svoje ribice (če jih boš sploh še lahko rešila), predvsem pa, kako lahko popraviš okolje v svojem akvariju, da bo bolj zdravo in primerno za tvoje ribice. Lahko menjavaš in menjavaš ribice, a dokler ne urediš njihovega bivalnega okolja, bodo zbolevale.

Živijo, dr. Vetko!

Od mojega brata pes Toro vedno, ko pride k nam ali gremo k njemu na obisk, skače name in me liže. To mi ni všeč. Star je 3 leta in je pasme pitbul. Prosim, odgovori mi.

Mariša, 9 let

Kužki navadno skačejo od veselja, dominance ali še zaradi kakšnega drugega vzroka. Bi rekla, da te je le zelo vesel, če te tudi poljubčka. Običajno so psi te pasme, če so pravilno vzgojeni, res zelo prijazni do otrok. Če pa tega vedenja ne maraš oziroma se prestrašiš, pa bi bilo prav, da tvoj brat poskrbi, da je kuža malo bolj omejen in ne skače kar takole prosto po tebi, ko prideš na obisk. Vsak vesten lastnik psa namreč poskrbi, da je njegov kuža zgledno vzgojen in da se vede tako, kot je primerno glede na okoliščine.

Imam muco trikolor, ki je prejšnji dan v nekaj padla. Jaz mislim, da v olje ali nafto. Črna barva ne gre dol. Ali jo lahko skopam v banji? Ali bo z njo vse v redu? Ali je zanjo to zelo nevarno? Prosim, če to pismo objaviš v reviji, ker me zelo skrbi za mojo Lumpo.

Katja, 13 let

FOTOGRAFIJE: SHUTTERSTOCK

Dr. Vetko, skoraj vsak dan poleti vidim pikapolonice. Zanima pa me, zakaj imajo 6 pik in zakaj niso vse enake barve? Hvala že vnaprej za odgovor.

Larisa, 12 let

Katja, seveda jo bo treba okopati. In verjetno ne bo šlo le z vodo. Okopaj jo s šamponom za muce (tvoj ne bo v redu, saj bo zelo poškodoval njeno kožo, ki je čisto drugačna od človeške) in ga dobro in zelo skrbno speri. Če je nevarno ali ne, ti ne morem povedati, saj ne veš, od česa je črna. Morda se je le podrsala ob kakšen avtomobilski izpuh? Če se muca obnaša neobičajno, če bruha, ima drisko, je zaspana, ni ješča, ali pa te skrbi zanjo, potem jo čim prej pelji k veterinarju, da jo pregleda in strokovno oskrbi.

Pikapolonice, tiste naše, so le tiste, ki imajo točno sedem pik. Polonice z drugačnim številom pik so tujerodne vrste, ki so sicer bolj agresivne in uspešnejše od naših starih dobrih pikapolonic. Sicer so lahko pikapolonice različnih barv, ne le rdeče, odločilno za uvrščanje v vrsto je namreč število pik. Zanimivo je, da črne pike na krilih zbledijo s starostjo pikapolonice. Sicer pa so pikapolonice izredno koristne živalce za naš vrt, ker pojedo veliko škodljivcev. Prav je, da jih privabimo čim več, saj bo tako naše vrtnarjenje kar najbolj ekološko (ne bo nam treba z raznimi kemičnimi sredstvi škropiti rastlin). Pikapolonice imajo namreč izreden apetit in najraje pohrustajo listne uši. Ker obožujejo rastline, kot so koper, rman, divje korenje, regrat, janež in kumina, jih nasadimo na svoj vrt in privabljanje pikapolonic se lahko začne.

ILUSTRACIJA: DAMIJAN STEPANČIČ

Imaš vprašanje?

Pošlji ga na naslov **Moj planet, 1536 Ljubljana**, ali na **moj.planet@mkz.si. Če je objavljeno tvoje pismo, nam čim prej pošlji svoj naslov, da ti pošljemo nagrado!**

Dr. Vetku lahko zastavite vprašanje tudi na spletnih straneh **www.mladinska.com/mojplanet**.

Več vprašanj in odgovorov dr. Vetka najdeš tudi na spletnih straneh: **www.mladinska.com/mojplanet/drvetko**

Več o pravilih za sodelovanje, o varstvu osebnih podatkov in dovoljenju staršev si preberite na strani 55.

Murski pri ali plavček

Žabca, ki se ob poljubu spremeni v princa, najdemo le v pravljicah. Žabca, ki se »ob poljubu« obarva modro, pa lahko srečamo tudi pri nas.

Barska žaba, ta ogrožena vrsta, se namreč iz na videz povsem običajne rjave žabe med paritveno sezono obarva modro. Zaradi tega je dobila tudi drugo ime plavček.

Samička plavčka

Barska žaba ali plavček

je razen nekaj dni zelo neopazna dvoživka, ki živi skrito življenje v rečnih lokah in močvirnih gozdovih. V plitvih vodah si samčki med marcem in aprilom le za nekaj dni nadenejo svojo modro preobleko. Je najmanjša prava žaba v Sloveniji in zraste do sedem centimetrov. Spada v rod rjavih žab, za katere je značilna rjava zaočesna maska. Hrbtna stran je rjava, včasih rjavorumena ali rjavosiva. Ima priostren gobec in mlečno bel ali rumenkast trebuh. Samčki in samičke so si zelo podobni, razen v času paritve, ko se samčki odenejo v izstopajočo modro barvo.

nc

Naj so žabe zelene, modre ali rjave ... živijo le v zdravih in naravno uravnoteženih življenjskih prostorih. Zato poskrbimo, da nas bo njihovo regljanje spremljalo ob vsakem obisku narave.

Plavčki v murski mrtvici

FOTOGRAFIJE: TOMAŽ MIHELIČ, MATJAŽ BEDJANIČ

Ljubi naravno

Plavček je pri izbiri svojega življenjskega prostora izbirčen. Poišče si le naravno ohranjene nižinske močvirne travnike in poplavne gozdove ob velikih rekah, mrtvice, močvirja in mlake. Prav zato je naravno ohranjena rečna loka reke Mure eno redkih bivališč plavčka v Sloveniji. Srečamo jih lahko le še v Podravju, na Ljubljanskem barju in v Krakovskem gozdu.

Česnovka

Ni edini murski posebnež

Ob Muri najdemo tudi druge vrste dvoživk, značilne le za panonski svet. Takšni murski posebneži iz sveta dvoživk so še navadna česnovka, nižinski urh in panonski pupek. Česnovka je ime dobila po česnu podobnem vonju, ki ga oddaja iz posebnih žlez, kadar je v nevarnosti. Posebnež pa je tudi po oglašanju, saj samčki »pojejo« izključno pod vodno gladino. Nižinskega urha prepoznamo po svarilno oranžno in črno lisasto obarvanem trebuhu, ki ga pokaže, ko se želi ubraniti pred nevarnostjo. Da v Sloveniji in to le v mrtvicah Mure živi tudi panonski pupek, so odkrili šele pred nekaj leti.

Ali veš?

- Plavček si ob Muri ime deli še z dvema, povsem drugima vrstama – z **drobno plavajočo praprotjo** in **vrsto sinice**, ki se spreletava v Murinih logih. In še to – ta plavi trojček lahko na enem mestu skupaj opazujemo le ob Muri, nikjer drugje v Sloveniji!

Ni strupen, je pa plašen

Čeprav so intenzivne barve pri živalih pogosto znak za preplah, brez skrbi, plavček ni nevaren! Ne glede na to ga v času njegove zaljubljenosti ne vznemirjajmo. Te žabice so namreč izjemno plašne. Žabci lahko iz svojega paritvenega objema kar hitro spustijo svojo družico in prihodnji rod je izgubljen.

Murske žabe in njihov življenjski prostor smo raziskovali na izobraževalnem doživljajskem dogodku Bioblitz – 24 ur z reko Muro, ki je potekal v Veržeju. Več o 24-urnem raziskovanju Mure boste lahko prebrali v eni od naslednjih številk.

Lenka Rojs in mag. Mojca Bedjanič,
Zavod RS za varstvo narave.

Sajmiriji

Je bila pametnejša Pika Nogavička ali Ficko?
Kdo so drobne opice z velikimi očmi in velikimi možgani?

Vse od Aristotela, ki je leta 335 pr. n. št. zapisal, da imajo ljudje med vsemi živalmi največje možgane v primerjavi s telesom, ljudje iščejo potrditev. Znanstveniki so odkrili, da je imel neandertalec med vsemi hominidi največje možgane, vse odtlej pa se njihova velikost manjša. Bolj ko smo spoznavali živalsko kraljestvo, več primerov smo našli, ki nas niso navdušili. Še do nedavnega so nas zelo begali sajmiriji, najmanjše med opicami kapucinkami, ki imajo skoraj dvakrat boljše razmerje med maso telesa in možganov v primerjavi s človekom in tudi najboljše razmerje med vsemi primati.

Kdo so primati?

Sajmiriji in ljudje spadamo v isto skupino živalskega kraljestva. Med **prvake** ali **primate** se uvrščamo zaradi nekaterih skupnih značilnosti v telesni zgradbi, kot so razvoj posteljice, pojav nohtov ter navznoter obrnjeni palci, vsi imamo ključnico, dobro razvito slepo črevo, viseč penis, moda v mošnji ter dve prsni bradavici. Opazni sta predvsem očesni votlini, obdani s kostjo, in velik možganski del lobanje v primerjavi s telesom. Zaradi daljše skrbi za mladiče, kasnejše spolne zrelosti ter daljše življenjske dobe imajo prvaki praviloma malo potomcev. Opice, kamor uvrščamo sajmirije, in človeku podobne opice, kamor spadamo ljudje, se od polopic ločimo predvsem po večjih možganih in bolj ploščatem obrazu zaradi izgube vohalnih sposobnosti ter povečanega pomena vida.

Sajmiriji

Pri sajmiriju na glavi zlahka opaziš velike oči in uhlje ter majhen in ploščat nos. Sajmiriji izjemno dobro vidijo in slišijo, voh pa je pri njih manj pomemben od vida, zato je obrazni del lobanje ploščat. Na nosu zlahka opaziš široko pregrado med nosnicama. Po tem znaku sajmirije skupaj s še drugimi tridesetimi vrstami uvrščamo v družino kapucink. Sluh je zelo pomemben. Sporazumevajo se s cviljenjem ali gostolenjem. Zelo izrazit je njihov možganski del lobanje.

FOTOGRAFIJE: SHUTTERSTOCK

Živijo v skupinah

Sajmiriji so prednosti našli v življenju v skupini. Tako prej najdejo hrano ali opazijo nevarnost. Zaradi svoje majhnosti se zlahka znajdejo v krempljih tropskih ujed ali sov. V tropu od 30 do 40, celo do 550 živali živi nekaj spolno zrelih samcev ter samic, preostali člani pa so njihovi mladiči. Tam, kjer je več mladičev, se ti tudi več igrajo. Tako sajmiriji oblikujejo nekakšne vrtce, kjer se mladiči igrajo, medtem ko se starši prehranjujejo. Pri praskanju, negi kožuha in obiranju zajedavcev niso izbirčni. Vrstniki pridejo prav predvsem pri delih, ki jih sami ne morejo doseči.

Najmanjše kapucinke

S 700 g so najmanjše kapucinke. Njihovo majhnost je povzročil predvsem njihov način življenja. Ker živijo v vlažnih tropskih gozdovih Južne in Srednje Amerike, si življenjski prostor delijo še z mnogimi drugimi živalmi, tudi z drugimi prvaki. Sobivanje različnih vrst je možno le tam, kjer vsaka od vrst poišče svoj – drugačen način življenja. Ker so sajmiriji šibkejši, si življenjski prostor ter hrano iščejo predvsem na tanjših vejah, visoko v krošnjah. Glavnina njihove prehrane so lahko prebavljive **žuželke** in **sadje**, občasno tudi druge manjše živali in cvetovi. Zaradi svoje majhnosti potrebujejo manj beljakovin. Ostri in ozki zobje jim pridejo prav pri razkosavanju žuželčjega plena, veliki in trdi plodovi pa so zanje neuporabni. Njihova **močna** in **kratka stegna** pričajo o tem, da so **dobri skakalci**. So edine kapucinke, ki nimajo ovijalnega repa, jim pa rep pomaga vzdrževati ravnotežje. Pri lahkih živalih namreč padci z velikih višin niso tako nevarni kakor pri težjih. Kljub vsem prilagoditvam na drevesni način življenja sajmiriji danes »izgubljajo tla pod nogami« – s hitrostjo 14.000 ha tropskega gozda na dan!

Ali veš?

- Nekoč so mislili, da na inteligenco vpliva predvsem velikost možganov; tu so na prvem mestu kiti, ali pa razmerje med maso možganov in telesa; med primati vodijo sajmiriji, rekorderji pa so drobne ptice.
- Danes vemo, da je za inteligenco pomembno razmerje med dejansko velikostjo možganov in velikostjo, ki je pričakovana glede na podobno velike živali, pa tudi njihova zgradba: koliko imajo živčnih in drugih celic, kako so povezane, kakšno maso ima možganska skorja. Po teh kazalcih smo rekorderji v bistrosti ljudje!

Sajmirije si lahko ogledaš tudi v ZOO Ljubljana.

ZOO LJUBLJANA

Barbara Mihelič

32. del PUHASTA KEPICA*

* V SPOMIN NA SAMOJEDKO LIZO

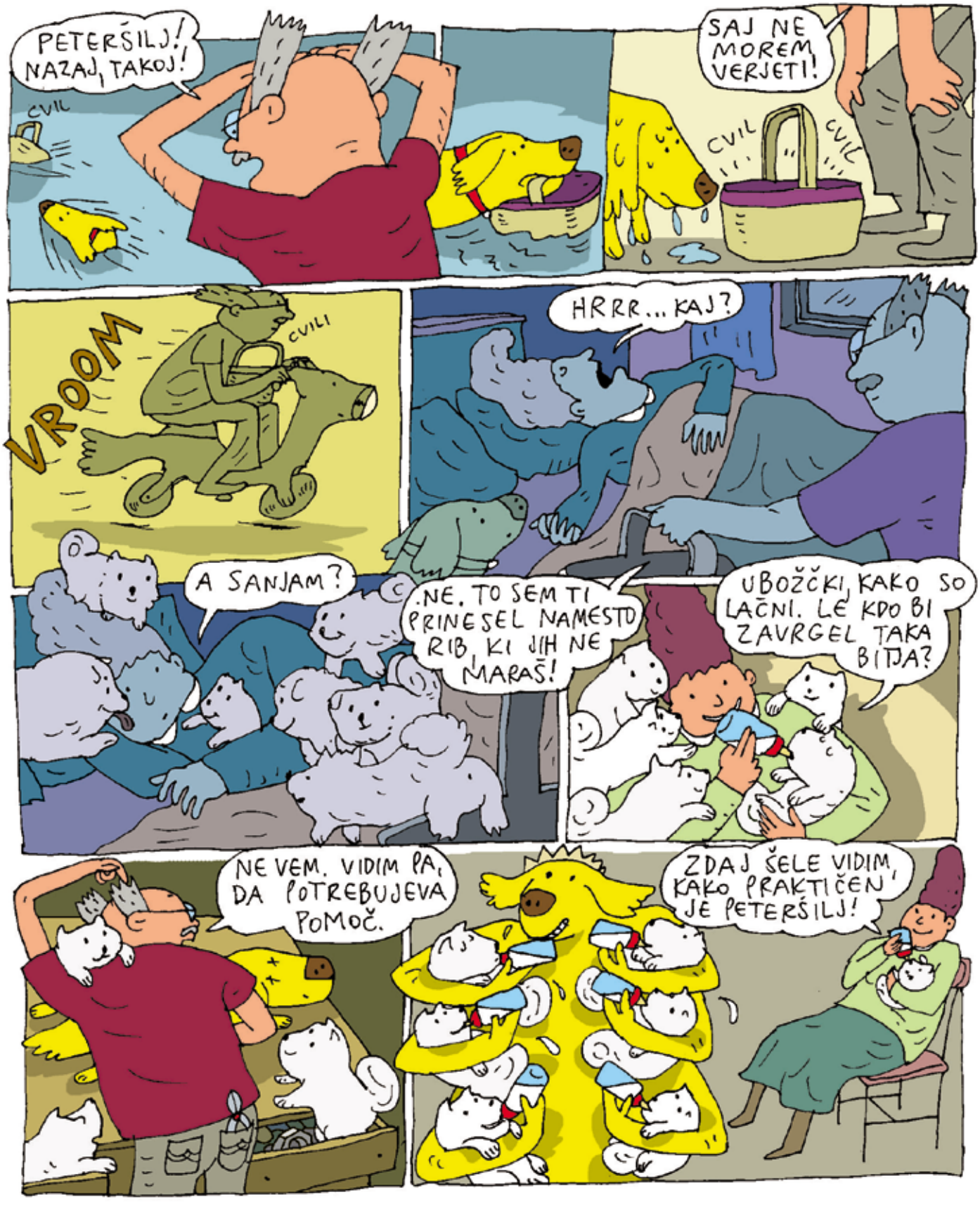
PETERŠILJ! NAZAJ, TAKOJ!
CVIL
SAJ NE MOREM VERJETI!
CVIL
CVIL
VROOM
CVILI
HRRR... KAJ?
A SANJAM?
NE. TO SEM TI PRINESEL NAMESTO RIB, KI JIH NE MARAŠ!
UBOŽČKI, KAKO SO LAČNI. LE KDO BI ZAVRGEL TAKA BITJA?
NE VEM. VIDIM PA, DA POTREBUJEVA POMOČ.
ZDAJ ŠELE VIDIM, KAKO PRAKTIČEN JE PETERŠILJ!

JOJ, KAKO TI SRČKI RASTEJO, A NE, LOJZE!
PRVI MESEC
DRUGI MESEC
TRETJI MESEC
GASILSKI KOLEDAR
LOJZE, STORI ŽE KAJ!
HOV
HOV
HOV
JA, KAJ PA NAJ NAREDIM?

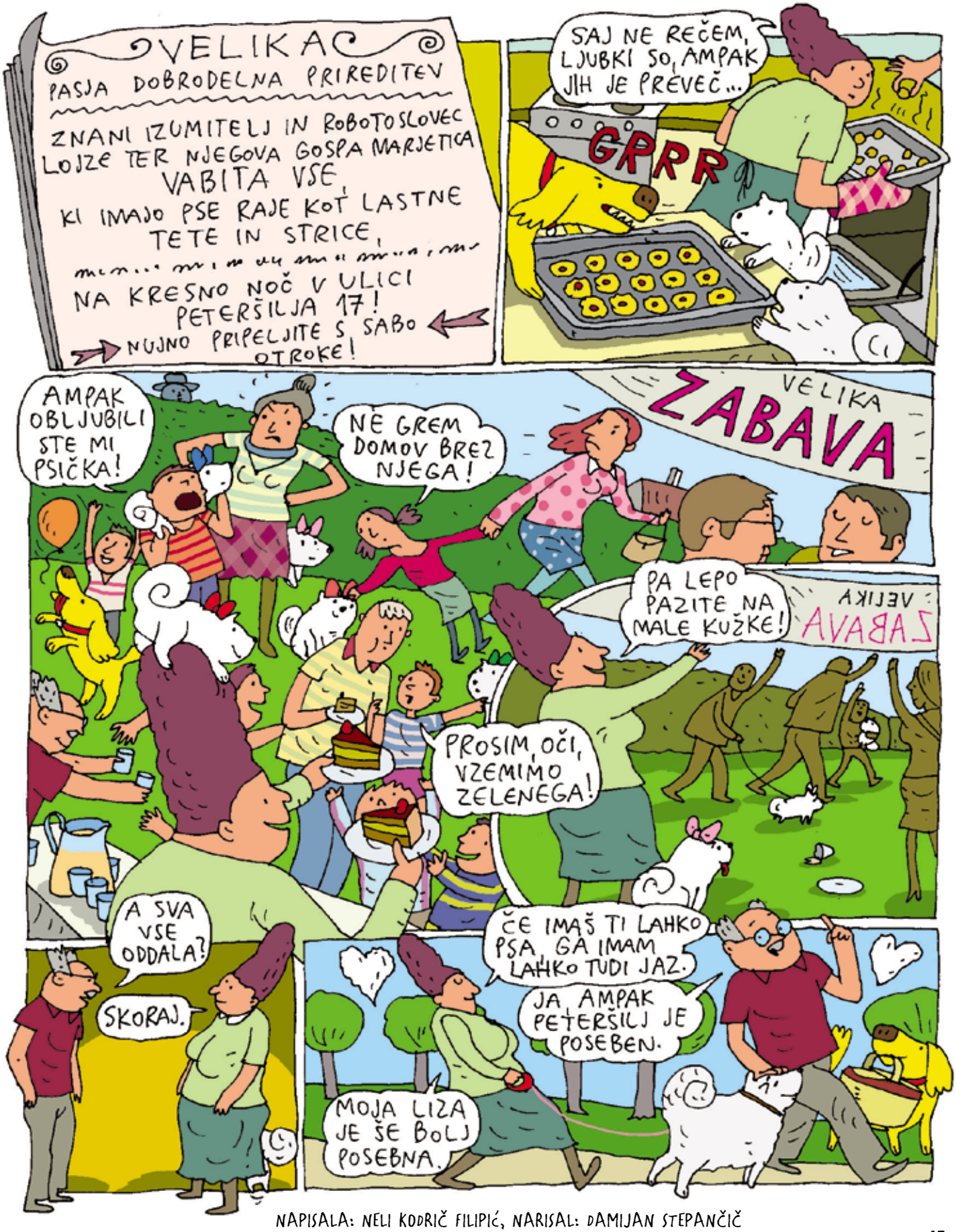

NAPISALA: NELI KODRIČ FILIPIĆ, NARISAL: DAMIJAN STEPANČIČ

Kraterji na Luni in planetih

Če si z daljnogledom ali, še bolje, z astronomskim teleskopom ogledaš Luno, potem na njej vidiš okrogle tvorbe, ki jim pravimo kraterji. Na tisoče jih je! Nekateri kraterji so veliki kot Slovenija, še več pa je majhnih.

Kraterji

so vdrtine v Luninem površju, ki so nastale ob padcih manjših in večjih meteoritov. V vesolju je namreč veliko »kamenja«, ki občasno prileti na Luno in planete, zato kraterje najdemo tudi na Zemlji, Merkurju, Marsu oziroma na vseh telesih v Osončju s trdnim površjem. Na Zemlji je znanih kraterjev malo, saj jih sčasoma zabriše delovanje vode, vetra, prerase rastlinje itd.

S poskusom lahko ugotovimo, kako nastanejo kraterji. Preverimo lahko, ali je oblika kraterjev odvisna od vpadnega kota telesa, ki pade na površje Lune. S spreminjanjem smeri osvetlitve spoznamo, kako je od tega odvisna vidnost podrobnosti.

Na Luni so vidni številni kraterji, ki so nastali ob padcu večjih in manjših kamnov – meteoritov na njeno površje.

FOTOGRAFIJA: ANDREJ GUŠTIN

Kasneje si lahko s spoznanji, ki smo jih pridobili s poskusom, pomagamo pri opazovanju Lune s teleskopom. Če boste Luno opazovali z daljnogledom ob različnih menah, boste opazili nekaj nenavadnega. Ob polni luni kraterjev skoraj ne boste razločili, medtem ko bodo na primer dobro vidni ob prvem krajcu, predvsem na meji med osvetljenim in neosvetljenim delom Lune.

Kako nastanejo kraterji?

Potrebujemo:

- večjo plitvo škatlo
- belo moko ali fini škrob v prahu (gustin)
- kakav oz. čokolado v prahu
- nekaj kamenčkov različnih velikosti

POSTOPEK

Najprej si pripravimo modelček površja Lune. V škatlo nasujemo približno 5 cm debelo plast moke in jo poravnamo. Moke ne pritiskamo, pa čeprav površje ne bo povsem gladko. Nato moko posujemo s tanko plastjo kakava oz. čokolade v prahu, tako da je pokrita vsa površina.

FOTOGRAFIJI : ANDREJ GUŠTIN, ANDREJ GUŠTIN/TADEJA VERŠIČ

Kamenčke z višine spuščamo v moko in na njej nastane prava Lunina pokrajina, kakor je to uspelo otrokom na 2. tednu astronomije v Idriji.

POSKUS

Ko je model Luninega površja pripravljen, vzamemo nekaj kamenčkov in jih s čim večje višine spustimo, da padejo na moko. Nastali bodo čisto pravi kraterji, zelo podobni tistim na Luni. Bela moka se bo razsula po »čokoladni« površini in nastali bodo nekakšni beli žarki, kakršne lahko opazimo pri nekaterih kraterjih na Luni. Kamenčke lahko poskusimo vreči postrani v moko. Pričakovali bi, da v tem primeru kraterji ne bodo okrogli. Ampak ...

Ko pade kamenček v moko, nastane vdrtina, ki ji pravimo krater.

Opazovanja in vprašanja

- Primerjajte obliko kraterjev, ki so nastali pod različnimi koti leta kamenčkov. Odgovorite na vprašanja: Kakšna je oblika kraterjev (okrogli, podolgovati, nepravilni)? Ali je oblika kraterja odvisna od kota, pod katerim je kamenček priletel v moko?
- Kako je velikost kraterja odvisna od velikosti kamenčka?
- Ocenite, ali je velikost kraterja odvisna od hitrosti kamenčka. Različno hitrost kamenčkov dobimo tako, da jih v moko spuščamo z različne višine.
- Opazujte, kako se je moka ob udarcu razsula po površju. Ali so pri tem v okolici kraterja nastali »žarki«?
- V zatemnjeni sobi z žepno ali kako drugo svetilko svetite na kraterje v moki. Najprej posvetite navpično na površje, nato pa vedno bolj postrani. Kdaj so kraterji najlepše vidni? Ali lahko s tem pojasnimo boljšo vidnost kraterjev na Luni na meji med osvetljenim in neosvetljenim delom in njihovo slabšo vidnost ob polni luni?

Buuuuuuuum!

Ob 2. tednu astronomije v Idriji je v okviru projekta Dostopnost do ranljivih skupin potekala tudi delavnica Buuuuuuuum. Otroci so po ogledu razstave izdelali svoj krater ali površje, posejano z več kraterji. Iz umetne mase so oblikovali najrazličnejše kraterje, ki so si jih zamislili ali izdelali na podlagi vtisov fotografij in modelov površja Merkurja in Marsa. Lahko so jih tudi potipali na razstavi. Nastali so zelo raznoliki in zanimivi kraterji s smešnimi imeni. Delavnice se je udeležilo 23 otrok, vodili sta jo Katarina Fuchs in Maja Plaskan.

FOTOGRAFIJA: KATARINA FUCHS

Andrej Guštin

Tvoji t

Vsakemu človeku položijo vile rojenice v zibelko vsaj kak talent. Tega prepoznamo po privlačnosti, ki jo čutimo do dela, s pomočjo katerega lahko svojo nadarjenost izražamo. V življenju smo najbolj zadovoljni, ko lahko te talente uspešno živimo.

1. Med vožnjo z avtom se mami na armaturni plošči prižge opozorilna luč. Avto se ustavi.

*** Mamo zabavaš s šalami, dokler ne pride pomoč.

* Jo podučiš, da je avtomobil treba redno vzdrževati.

** Poiščeš tehnično knjižico avtomobila in poskušaš ugotoviti, kaj je narobe.

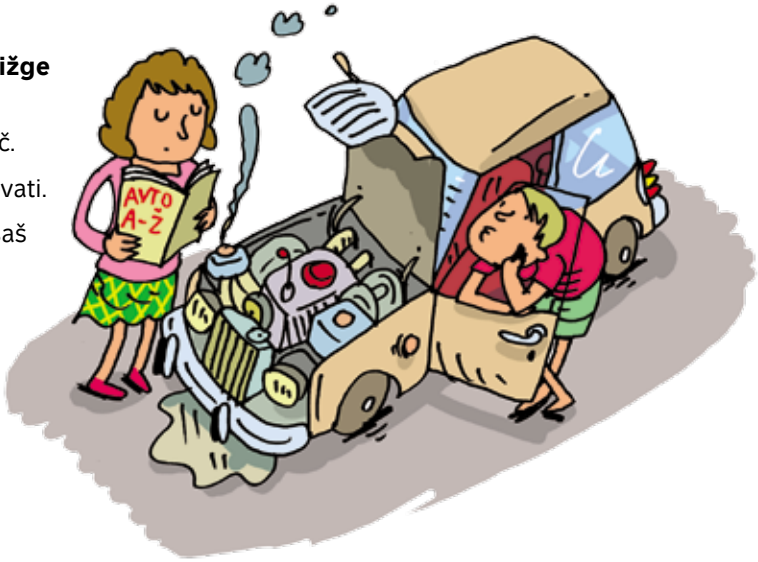

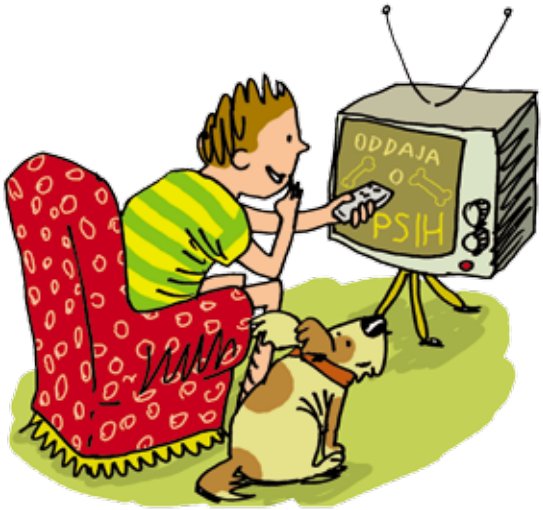

2. Danes lahko gledaš TV, kolikor hočeš. Na voljo imaš tri programe. Izbereš si

* poučno oddajo o ljudeh v prazgodovini.

*** prispevek o največjih umetnikih in njihovih delih.

** oddajo o izumih strojev in naprav, ki so spremenili svet.

3. Zvečer te odpeljejo na gledališko predstavo. Med predstavo

* razmišljaš, kako se igralci na odru počutijo, ko se prelevijo v svoj lik.

** te zanima, kakšne naprave uporabljajo za sceno in osvetlitev.

*** te vse tako prevzame, da pozabiš na sebe in ves svet.

4. S šolo obiščete Hišo eksperimentov. Tam se

** z učiteljem pogovarjaš o fizikalnih zakonih, ki jih naprave izkoriščajo.

*** imaš fino, saj pihaš ogromne milne mehurje.

* trudiš sošolcem pojasniti zgodovino izumov, kot si jo spoznal v Mojem planetu.

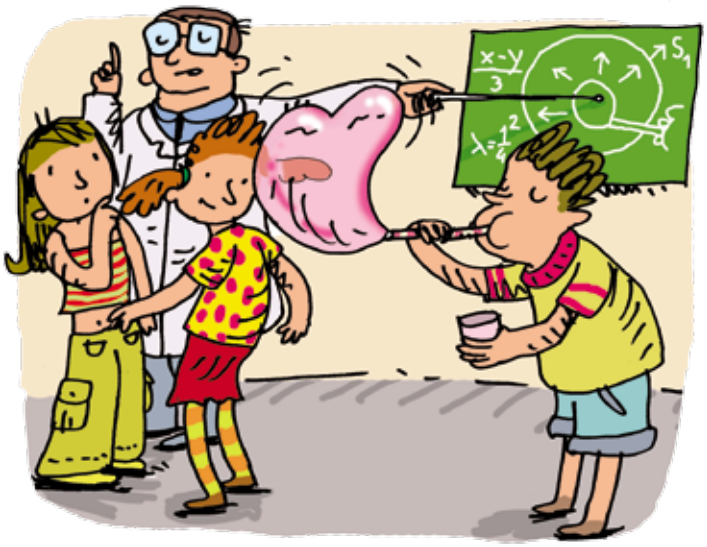

alenti

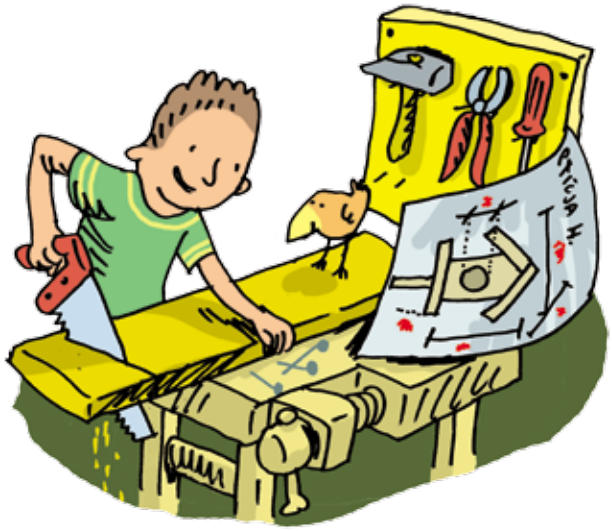

5. S starši moraš v bolnišnico na obisk k bolnemu sorodniku.

- * Pri sorodniku se pozanimaš o njegovem zdravljenju.
- *** Dežurnemu zdravniku predlagaš, naj sobe pobarvajo v prijazne barve.
- ** Ves čas si ogleduješ delovanje nenavadnih naprav in aparatov.

6. Projektno delo v šoli vam ponuja tri različne izbire. Odločiš se za

- * izdelovanje velike ptičje krmilnice za ptice, ki tu prezimijo.
- ** pomoč ostarelim ljudem v soseščini (nakupi, druženje z njimi).
- *** ustvarjanje 15 m dolgega grafita na zidu okrog šolskega igrišča.

7. Nedeljsko popoldne je pravi čas za družinski izlet na bližnji hrib, ki ga izrabiš

- * za nabiranje zanimivih kamenčkov, s katerimi lahko polepšaš dom.
- ** za razpravo s starši o onesnaževanju narave.
- *** za igro in druženje s starši.

Neli Kodrič Filipić

Največ *

DELO Z LJUDMI

Najbolj te zanimajo ljudje. Rad/a se družiš, in ko je treba, tudi pomagaš. Če si se s prijatelji kdaj igral/a šolo ali bolnišnico, si bil/a gotovo vedno učitelj/ica oz. zdravnik/ca. Pri šolskem delu se najbolj veseliš skupinskih projektov.

Največ **

TEHNIKA IN NARAVOSLOVJE

Privlačijo te stroji, naprave in naravni zakoni, ki jih le-ti izkoriščajo. Ko dobiš novo igračo, te najbolj zanima, kako deluje. Tvoji najljubši šolski predmeti so gotovo matematika, kemija ali fizika – oz. spoznavanje narave.

Največ *

UMETNIK

Tvoja nagnjenja so povezana z ustvarjalnostjo in umetnostjo. Že zgodaj si spoznal/a, da je v ustvarjanju veliko zabave in užitka. Brez dvoma imaš rad/a likovni pouk in nikoli te ni treba siliti na ogled lutkovne predstave.

ILUSTRACIJE: DAMIJAN STEPANČIČ

sive celice

Na kmetiji

Živali s fotografij vpiši v levo mrežo.
Nato prenesi črke še v desno mrežo.
V zadnji vrstici se je pravkar izvalila rešitev.

1	23	13	4	29	14	2	17
2	19	9	1	24	6	27	
3	10	22	18	7	30		
4	8	16	3	12	25		
5	M	11	26	15	20		
6	O	21	5	28			

				1	2	3	
			4	5	6	7	
			8	9	10	11	
			12	S	13	14	
			15	16	17	18	
		19	R	20	21	22	
23	24	25	26	27	28	29	30

Sestavil: Jože Petelin

FOTOGRAFIJE: SHUTTERSTOCK

Iskano živalco napiši na dopisnico in jo pošlji najpozneje **do 30. junija 2015** na naslov: **Moj planet, 1536 Ljubljana.** Ne pozabi pripisati svojih podatkov. Med pravilnimi odgovori bomo izžrebali **tri nagrajence**, ki bodo prejeli **majico Moj planet. Več o pravilih za sodelovanje, o varstvu osebnih podatkov in dovoljenju staršev si preberite na strani 55.**

Ime nagrajenca bo objavljeno na internetni strani **www.mladinska.com/mojplanet** in v julijski številki Mojega planeta.

Huhu, poletje je tu!

Ilustraciji se razlikujeta v 10 podrobnostih. Poišči jih!

Samo dve sliki sta enaki. Ju najdeš?

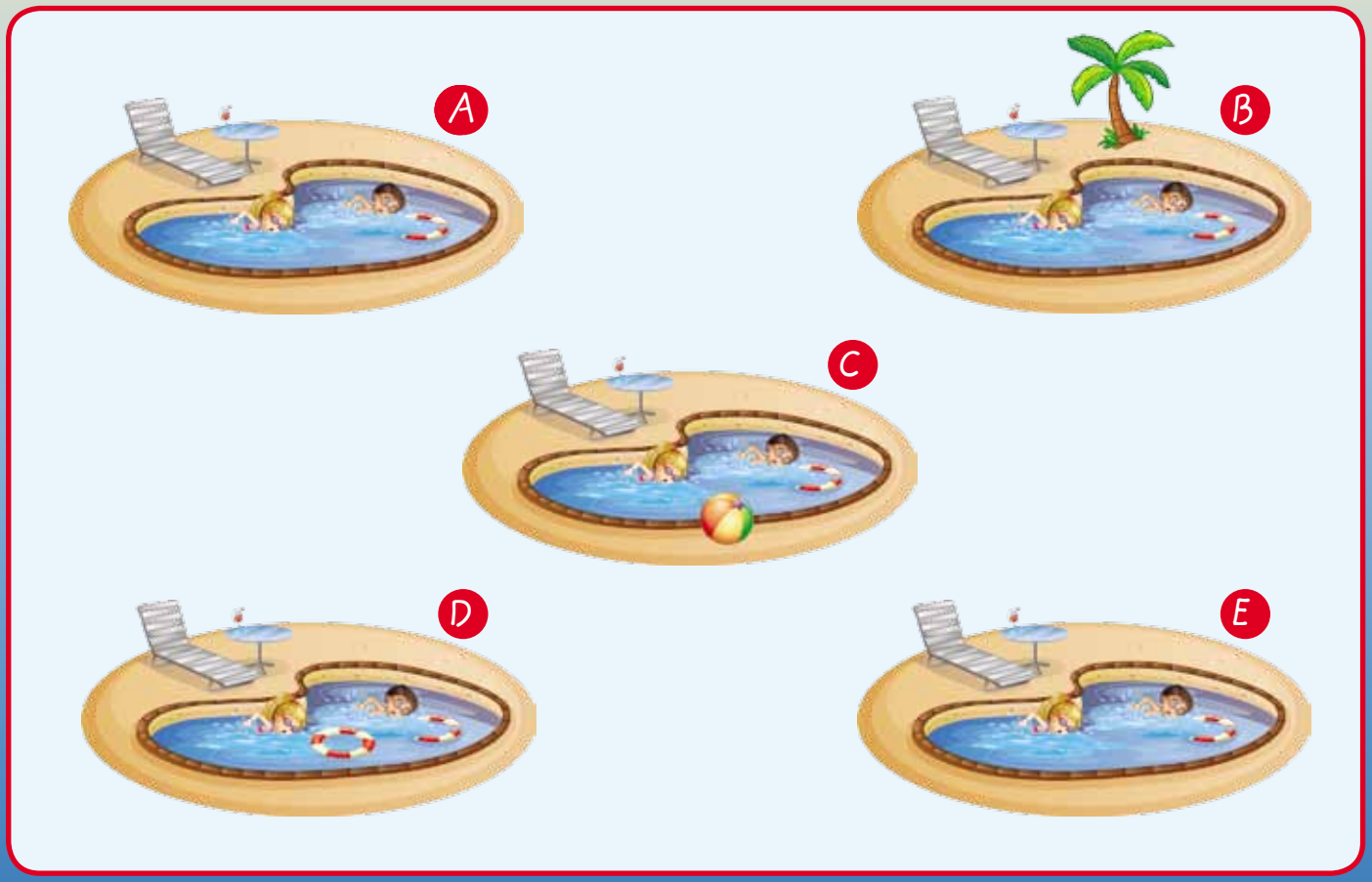

ILUSTRACIJE: SHUTTERSTOCK

M. B.

O tem, kako pomembno je, da se lahko ob visokih temperaturah vsaka žival umakne v senco in ima ves čas na voljo svežo pitno vodo, čivkajo že vrabci na veji, kajne? Preveri, kaj vse še prinaša toplejši del leta živalim pri nas.

Tudi poleti v zavetju

Lastovke

Kmečke lastovke gnezdijo na skednjih, v hlevih, garažah in drugih gospodarskih poslopjih. Mestne lastovke imajo gnezda zunaj zgradb, zato jih najdemo tudi na terasah, mostovih in podobno. Lastovke imajo v poletnem času dve legli. V prvem je od 5 do 6 jajc, v drugem pa od 3 do 4. Zanimivo je, da ima lastovka pogosto prvo leglo z enim samcem, drugo pa z drugim. S tem si zagotovi, da so njeni potomci čim bolj raznoliki, kar lastovkam pomaga pri ohranjanju vrste.

Če lastovke gnezdijo pri vas, ko se odpraviš na dopust, pusti odprto vsaj eno okno.

Ko se lastovke jeseni odpravijo drugam, njihovih gnezd ne odstranjujemo. Pravzaprav jih je prepovedano odstranjevati, saj so lastovke pri nas zaščitene.

Lastovke imajo poleti mladiče ...

... in enako velja za srne. Prav na srnje mladiče lahko naletimo med sprehodom po gozdu, saj jih mame pogosto pustijo na travniku, medtem ko se same podajo na pašo oziroma se umaknejo plenilcem – nam. Vse, kar moramo

vedeti, je, da se srnjih (in drugih) mladičev ne dotikamo. Čeprav so sami, je njihova mama blizu, zato jih pustimo pri miru. Mladički so brez vonja in čisto tihi, zato so precej varni pred plenilci. Poskrbimo, da tako tudi ostane. Če bi se jih dotaknili, bi tvegali, da jih mama ne sprejme več, in mladički bi po vsej verjetnosti poginili.

Poleti marsikdo ogrozi srne in druge prostoživeče živali s košnjo. Mnogi namreč kosijo travo tako, da začnejo na robu in se pomikajo proti sredini travnika. Preplašena žival, ki se zadržuje na tej površini, se pritaji sredi travnika in nima možnosti pobega, srečanje s kosilnico pa se nemalokrat konča tragično. Prav zato je dobro, da na travnik, ki ga bomo pokosili, nekaj dni prej postavimo doma narejena strašila na palicah. Ta bodo živali odgnala s travnika. Potem se košnje lotimo počasi in krožno, od sredine proti robu jase. Tako imajo živali dovolj možnosti umika na varno.

Srnjad in druge živali pred košnjo zavarujemo z odganjali – strašili, ki jih lahko naredimo sami.

Pred kosilnico ...

... je dobro zavarovati tudi ježe, ko kosimo okolico svojega doma. S hitrim sprehodom po terenu preverimo, da ne bomo med košnjo poškodovali teh že na pogled starodavnih živali, ki svoja gnezda prav tako gradijo poleti. Na ježke pazimo tudi tako, da na svojih vrtovih ne uporabljamo strupenih gnojil in pripravkov proti polžem. Če imamo kompostnik, njegovo vsebino previdno raztresemo po površini, da ne ranimo ježka, ki je v kompostu našel svoje zavetje.

Ali veš?

- Kadar naletimo na ježa, pustimo, da si sam poišče hrano.
- Če ugotovimo, da potrebuje našo pomoč, mu nastavimo vodo, hrano za ježe ali mačje brikete oz. pločevinke.
- Mleka mu ne damo, saj mu povzroča hude prebavne težave, ki vodijo v smrt.

FOTOGRAFIJE: SHUTERSTOCK

Ježki so aktivni predvsem ponoči. Če jih srečamo podnevi, je dobro preveriti, ali so zdravi, dovolj hidrirani in nepoškodovani. Če z njimi ni vse v redu, jih odpeljemo k veterinarju.

Da bi imeli vsi čim bolj sproščeno poletje, res ne potrebujemo veliko. Med pozornim opazovanjem in občudovanjem okolice se lahko veliko naučimo in obvarujemo marsikatero življenje. Narava nam bo vedno hvaležna!

Nuša Ema Miklavec
Društvo za zaščito živali Ljubljana
www.dzzz.si

moj planet priporoča

Jenni Hairsine

PAPIRNATA LETALA

Pripravi se na vzlet! Knjiga, ki jo imaš v rokah, vsebuje vse, kar potrebuješ, da si narediš svojo jato letal. Sledi enostavnim navodilom po korakih in liste papirja z zlaganjem spremeni v fantastična letala! Predstavili smo veliko najrazličnejših modelov zračnih plovil, od hitrih reaktivcev do skrivnostnih NLP-jev. Ustvarjanje s papirjem ti bo prineslo ure in ure zabave! Knjigi je priložen poseben letalni papir.

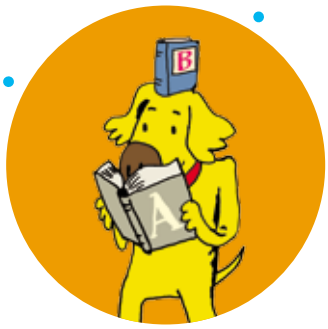

SESTAVI DINOZAVRA

Učenje z igro je lahko zelo zabavno, če imaš na kupu vse, kar potrebuješ za lastno zbirko prazgodovinskih velikanov. V knjigi najdeš podatke o teh zanimivih plazilcih, slike in štiri modele, iz katerih lahko sestaviš dinozavre. Sestavljanka je zelo praktična, ker ne potrebuješ lepila in škarij.

INFORMACIJE IN NAROČANJE:
080 12 05 ali **www.emka.si**

ILUSTRACIJA: DAMIJAN STEPANČIČ

Elisabeth De Lambilly

RAZIŠČIMO VODO

Jan in Jana sta se sredi deževnega popoldneva znašla sredi napete pustolovščine, ko ju je zajel črn oblak in sta se vsak v svoji kapljici vode dvignila visoko proti nebu. Od takrat sta živela življenje vodne kapljice – padla sta na Zemljo kot dež, se spremenila v paro in se zopet dvigala proti nebu, potovala preko morij in puščav, dokler nista padla v jezero in po cevi pripotovala v kopalnico. Spoznala sta pot odpadne vode, postopek prečiščevanja in predvsem, kako pomembna je voda za življenje na našem planetu. Knjigi je priložena zgibanka, ki bralcem pregledno predstavi najpomembnejše informacije iz knjige.

Elisabeth De Lambilly

RAZIŠČIMO PREDELOVANJE ODPADKOV

Jan in Jana te vabita, da skupaj odkrijete, v kaj se spremenijo odpadki. Sledi potovanju plastike, papirja in stekla ter odkrij njihovo novo podobo. Mlada radovedneža se ob pogledu na polne smetnjake sprašujeta, kaj se dogaja s smetmi, ko jih smetarski tovornjaki odpeljejo. To je pustolovščina, v kateri Peter in Petra raziščeta, kaj se s smetmi dogaja na deponiji. Spoznata postopek predelave smeti in presenečena ugotovita, da iz predelanih smeti naredimo nove in uporabne predmete. Knjigi je priložena zgibanka, ki bralcem pregledno predstavi najpomembnejše informacije iz knjige.

KUPON ZA SODELOVANJE PRI NAGRADNIH IGRAH, PISMIH BRALCEV, DR. VETKU IN NAGRADNIH NATEČAJIH V REVIJI MOJ PLANET

Kupon izrežite po oznaki in nalepite na dopisnico. Pošljite jo na naslov **Mladinska knjiga Založba, d. d., Slovenska 29, Ljubljana, revija MOJ PLANET.**

Podpisani _____ ,
(ime in priimek)

_____
(naslov in pošta)

se strinjam, da moj otrok _____
(ime, priimek in starost otroka)

sodeluje v natečajih, pri nagradnih nalogah, nagradnih vprašanjih za dr. Vetka, pismih bralcev in drugih nagradnih natečajih, razpisanih v tej reviji, ter da se v reviji objavijo otrokov izdelek in njegovo ime in starost.

Datum _____ Podpis _____

S podpisom dovolite, da Mladinska knjiga Založba, d. d., za izvedbo nagradnega natečaja (in/ali nagradnih iger) in objavo podatkov o nagrajencih vodi, vzdržuje in upravlja evidenco z vašimi osebnimi podatki in podatki vašega otroka za časovno obdobje 5 let, s podatki o preostalih udeležencih v zgoraj navedenih nagradnih igrah ali natečajih pa do njihovega izteka. Sodelujočim v natečaju in pri nagradnih nalogah je zagotovljeno varstvo osebnih podatkov po zakonu, ki ureja varstvo osebnih podatkov.

Nagrajenci

NAGRAJENCI IZ MAJSKE ŠTEVILKE MOJ PLANET

Križanka

Rešitev: kavka.

Majico Moj planet prejmejo **Jakob Krajnc** iz Malečnika, **Gašper Kregar** iz Ljubljane in **Nina Prešeren** iz Dola.

Nagrade bomo poslali po pošti.

Iskrene čestitke!

vaša pošta

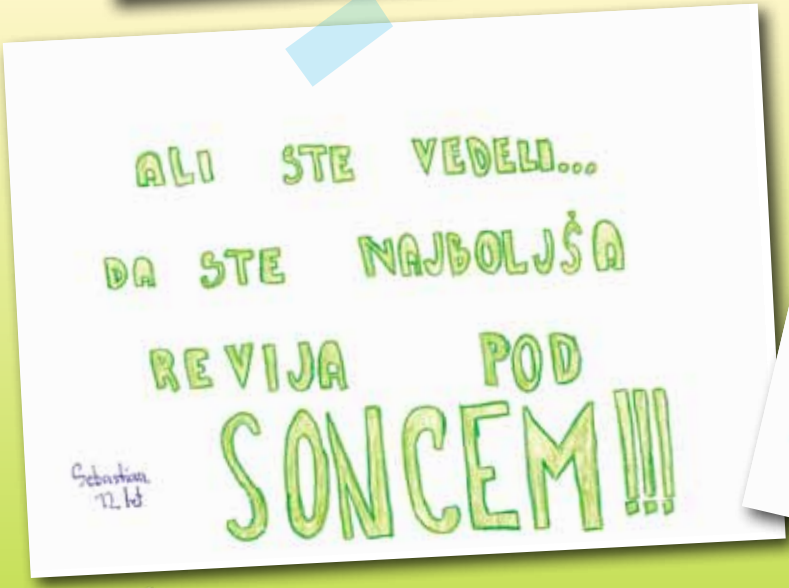

ILUSTRACIJA: DAMJAN STEPANČIČ

Hvala za vaša pisma, pohvale in predloge, ki jih tako pridno pošiljate!

Na spletnih straneh www.mladinska.com/mojplanet pa objavljamo še več vaših pisem.

V reviji objavljena pisma, fotografije in druge prispevke bomo nagradili. Pošljite jih na naslov **Moj planet, 1536 Ljubljana,** ali **moj.planet@mkz.si**. Ne pozabite pripisati svojih podatkov. Če boste poslali svojo fotografijo, ne pozabite priložiti dovoljenja staršev ali drugih skrbnikov, da se strinjajo z objavo fotografije. **Več o pravilih za sodelovanje, o varstvu osebnih podatkov in dovoljenju staršev si preberite na strani 55.**

Na spletnih straneh www.mladinska.com/mojplanet pa lahko tudi **pišete dr. Vetku, zastavite vprašanje, sporočite svoje mnenje** ter **glasujete za poster**.

Uredništvo Mojega planeta

moj planet
Uff, pa ta pasja vročina!
Še dobro, da mi ni treba v šolo.
Lepe počitnice vam želi uredništvo revije Moj planet.

Prihodnji mesec v Mojem planetu

Pojdimo v gore

Hotel za žuželke

Pod morsko gladino

Naslednja številka izide 15. julija.

Moj kviz

So trditve pravilne? Kaj praviš?

Kviz po junijski številki

1. Poleti psa ne smemo nikoli pustiti samega v avtu.

DRŽI NE DRŽI

2. México, glavno mesto Mehike, ima 25 milijonov prebivalcev.

DRŽI NE DRŽI

3. Kitajci nimajo črk, uporabljajo pismenke.

DRŽI NE DRŽI

4. Navadni močeradi se prehranjujejo z gozdnimi sadeži.

DRŽI NE DRŽI

5. V Avstraliji je več ovc kot ljudi.

DRŽI NE DRŽI

6. V žilah metuljev je poleg krvi tudi zrak.

DRŽI NE DRŽI

7. Plavček je zelo nevarna strupena žaba.

DRŽI NE DRŽI

8. Na Luni so številni kraterji, ki so nastali ob padcu meteoritov.

DRŽI NE DRŽI

9. Najmočnejša mišica pri človeku je stegenska.

DRŽI NE DRŽI

10. Bela krajina se tako imenuje, ker imajo tam vedno veliko snega.

DRŽI NE DRŽI

Si znal odgovoriti na vsa vprašanja? Če nisi, polistaj po reviji Moj planet, ki jo imaš v rokah, in kmalu ne bo nobenega dvoma več.

Moj planet, mesečnik, junij 2015, leto 10 • Na leto izide 12 številk. • Mladinska knjiga Založba, d. d., Slovenska 29, 1000 Ljubljana • Predsednik uprave MKZ: Peter Tomšič • Glavni urednik področja Založništvo: Bojan Švigelj • Odgovorna urednica: Senja Požar • Urednica: Maja Bajželj • Likovno-tehnično urejanje: Mojca Orehek • Lektorica: Vera Jakopič • Naslov uredništva: Moj planet, 1536 Ljubljana, tel.: 01 241 32 20, faks: 01 425 28 36 • Tiskana naklada: 7.000 • Tisk: Grafika Soča d.o.o., Nova Gorica • Cena številke za naročnike v šoli je 3,97 €, za individualne naročnike 4,16 €, v prosti prodaji 4,99 €. Naročnina se poravna v treh obrokih. Naročnina za tujino se poravna vnaprej in znaša 99,60 €. • DDV in poštnina sta vračunana v ceno. • Naročnina velja do preklica, odpovedi sprejemamo samo pisno za naslednje obračunsko obdobje. • Za nepravočasno poravnane obveznosti zaračunavamo zakonsko določene zamudne obresti. • Poštnina plačana pri pošti 1102 Ljubljana. • Naročanje revij: Mladinska knjiga Založba, d. d., Služba oskrbe kupcev, 1536 Ljubljana, tel.: 080 11 08, od 7. do 18. ure. • Vodja sektorja Prodaja in promocija izobraževalnih vsebin: Monika Jagodič Gobec, monika.jagodic@mkz.si • Vodja službe Marketing in oglasno trženje: Martina Dolgan • Oseba, odgovorna za oglaševalske vsebine: Martina Dolgan, vodja službe Marketing in oglasno trženje. • www.mladinska.com/oglasniprostor • Oglasno trženje: Anja Klemenčič, anja.klemencic@mkz.si, T: 01 241 37 06 • ISSN 1854-2883 • V reviji Moj planet objavljenih prispevkov ni dovoljeno kakor koli ponatisniti brez pisnega dovoljenja uredništva. • Nenaročenih rokopisov, risb in fotografij ne vračamo. • Elektronska pošta: moj.planet@mkz.si • Spletne strani: www.mladinska.com/mojplanet • V uredništvu skrbimo za skladnost oglasnih sporočil z Zakonom o medijih. Na izbor oglaševanih izdelkov in na oblike oglaševanja ter na oglasne priloge nimamo vpliva. Izid publikacije je finančno podprla agencija ARRS iz sredstev državnega proračuna iz naslova razpisa za sofinanciranje domačih poljudnoznanstvenih periodičnih publikacij.

moj planet Cicido CiciBAN Cici zakavnik PIL GEA

Op! - OTROŠKI PORTAL RADIOTELEVIZIJE SLOVENIJA

WWW.OTROSKI.SI

NOV SPLETNI PORTAL ZA OTROKE.
VSE OTROŠKE VSEBINE RTV SLOVENIJA, ZBRANE NA ENEM MESTU.
OTROCI, STARŠI IN VZGOJITELJI, ZABAVAJTE IN UČITE SE TUDI Z NAMI!

OGLASNO SPOROČILO

RTV SLO | MMC MULTIMEDIJSKI CENTER

VSE ZA ŠOLO
V MLADINSKI KNJIGI

-3 %
na učbenike in delovne zvezke*

-30 %
na šolske potrebščine*

NAHRBTNIK LAESSIG

na voljo 8 različnih motivov
redna cena: ~~54,90 €~~
cena za vas: 38,43 €

MOTIV EMPIRE YELLOW

MOTIV EMPIRE DARK PURPPLE

NAHRBTNIK CUBE

cena za vas: 49,90 €

Interni oglas
Vse materialne avtorske pravice so last Mladinske knjige.
© Mladinska knjiga

Mladinska knjiga TRGOVINA
EMKA.SI

*Popust velja do 5. 7. 2015 oziroma do prodaje zalog/razdelitve daril. 3-odstotni popust velja za učbenike, potrjene s strani Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport za šolsko leto 2015/16, in pripadajoče delovne zvezke z izjemo gradiv, pri katerih v skladu z določili ZECK od prvega prodajnega dneva še ni poteklo 6 mesecev. 30-odstotni popust velja za posebej označene šolske potrebščine.